

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl 2

Teşrinievvel 1929

Sayı 20

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin Meclisteki Beyanâtı

—

Milletin çok saygı değer vekilleri;

Harcî münasebatımızın yeni terakkilerini arz- edeceğim:

Rusya ile münasebatımız eski ve tecrübe geçirmiş dostluk kuvvetini muhafaza etmektedir. Ticaret münasebetlerimizin düzeltilmesi için ciddî ve samimi gayretler sarf etmekteyiz. Müsbet neticelere varacağımızdan ümitliyim.

İtalya ile münasebatımız cidden dostanedir. İki tarafta birbirimize itimat hissi esastır.

Mütemadiyen inkişaf etmektedir.

Fransızlarla olan muallak meseleler mes'ut neticelere bağlandı.

Hudut tayini, Mersin - Adana şimendiferinin satın alınması, iki tarafın muvafakatiyle nihayete erdirildi. Aramızda yeni ticaret muahedesi imza

.....

edildi. İki hükümet münasebatının arızasız bir safhaya girdiğini zikretmekten memnunum. Hudut va'aları büsbütün bitti diyemem. Fakat şimdiden kendini gösteren iyilik sınır boyunda iyi geçinmeği temelli kılacağını umdurmaktadır.

İngiliz donanmasının memleketimizi ziyareti bir dostluk eseridir. Bu güzel hadiseyi memnuniyetle kaydetmek isterim. İngiltere ile ticaret ve ikamet muahedesi müzakeresi müsbet bir neticedir.

Almanya ile iyi münasebetlerin muahedeleri tamamlanmaktadır.

Aramızdaki İktisadî münasebat inkişaf halindedir.

Amerika Müttehit Cumhuriyetlerde münasebatımız ticarî ve İktisadî inkişafı ile iyi bir gidiştedir. Yeni bir ticaret muahedesi imzalamış olduğumuzu ifade etmek iyi ve genişlemeğe müstait münasebatın ifadesi için güzel bir vesiledir.

Büyük Elçimiz Japonyaya vardı. İki memleket arasında tam dostane münasebatın bütün cihazı tamam oldu.

Bulgaristan ile münasebatımız iyi hissiyat ile meşbudur. Komşu memleketin inkişaf ve saadeti bizim samimî dileğimizdir.

Macaristan dostluğu bizim için kıymetli bir münasebettir.

İran ile münasebatımız normal ve dostanedir.

Yunanistan ile muallak meselemizi halledemedik. Büyük mecliste geçen son beyanatımda ihtilâfı bitiyor diye söylemişim. Son anda çıkan müşkülât bizi hayrete uğrattı ve kazanılan mühim mesafeleri geri attı. Komşu memleketteki bazı neşriyat ve muamelât da havayı yumuşatacak mahiyette değildir. Ancak bu gün Yunanistanı idare eden zatın iyi münasebat kurmak arzusunda samimî olduğunu zannetmekteyim.

Burada zikretmediğim beynelmilel münasebetlerimiz umumî olarak normal ve arızasızdır. Sulh havasını kuvvetlendirmek, beynelmilel ihtilâfları mutlaka sulh yolları ile halletmek için uzlaşma ve hakem usullerini memnuniyetle kullanmak dikkatle takip ettiğimiz bir harekettir. Şimdi size dahilî ahvalimizden bazı noktalar hakkında malûmat vereceğim. Şebın karahisarda yazın zelzele olmuştu. Bilhassa Suşehrinde ve köylerinde bir çok binalar yıkıldı. Alınan tedbirlerle afete uğrayanların ızdırabı hafifletilmiş ve yıkılan binalar kış basmadan kâini ten tamamlanmıştır.

Oftâki seylâp ve heyelân daha çoktahribat yaptı. Burada da hususî, resmî bütün gayretler felâketi hafifletmek için sarfedildi. En nihayet heyelân mıntakasına düşen bazı köylerin, tetkik eden mütehasıs alimlerin tavsiyesi ile Bayburt ve Maçkaya nakledilmeleri ihzar edilmiştir.

Dahilî asayişe ait her adi vakayii dahi munta-

.....

zaman neşrediyoruz. Suçluların kanunî takibat karşısında çaresiz kaldıklarını zikretmek asayişin sağlam olduğunu söylemek için kâfidir.

Memleketin umumî havası vatandaşın çalışmak, işlemek, kazanmak arzusu ile dolgundur. Cumhuriyetin kanunlarına ve kuvvetlerine yürekten güvenmek ve dayanmak, açık ve serin bir düşünce ile yurdu ve ülkeyi mamur etmeğe çalışmak; işte bu gün vatandaşların tek olarak, cemiyet olarak yaşayışlarına yön veren fikir budur.

Şimdi İktisadî ve malî bazı meseleler hakkında maruzatta bulunacağım.

Evvelâ vatandaşlara arazi dağıtılmasından bahsedeceğim. İşledikleri arazi kendi malları olmayan vatandaşları toprak sahibi yapmak için bu sene bazı şark vilâyetlerimizden işe başladık. Birinci Umumî Müfettişlik dahilinde şimdiye kadar hâzineye ait araziden (90) bin dönüm toprak dağıttık.

Ayrıca istimlâk ederek ve bedelini peşin ödeyerek yirmi bin dönüme yakın arazi verdik. Bundan maada garp vilâyetlerimizde hâzineye ait olan veya satın aldığımız bazı çiftlikleri köylüye mal etmeğe muvaffak olduk. Bizim bu işte mesleğimiz topraksız köylüye kendi malı yapacağımız tarlasında çalışmak imkânı hazırlamaktır.

Bunun haricinde büyük çiftlik işletmekte olan gayret ve servet sahiplerine dokunmak şöyle dur-

.....

sun aksine olarak bunların da iyi çalıştıklarını ve kazandıklarını görmekten memnun oluruz.

Her vasıta ile küçük arazi sahiplerini istihlal kooperatifleri halinde birleşmeğe teşvik ve yardım ediyoruz.

Bu ziraî kooperatifler için Ziraat bankasının delâleti ile ilk teşebbüsler ümit verici bir manzara göstermektedir. Mühim mesele bu kooperatiflerin idaresinde amelî olarak muvaffak olmaktır. Bu muvaffakiyetten kuvvetle ümit besliyoruz.

Tohum ıslahım her vasıta ile kolaylaştırmak isteyoruz. Halkın intibahı memnuniyet verecek bir haldedir. Adanada yetiştirdiğimiz iyi tohumlar tehalükle aranmaktadır. Hububat tohumları zayıf olan bazı mıntakalar iyi tohumlar için büyük rağbet göstermektedirler. Bağcılıkta, ipekçilikte, meyva bahçelerinde yetiştirdiğimiz iyi fidanlar halkımızın hararetili talebine yetişmemektedir, Tohum ıslahında müesseselerimizi arttırmağa ve kuvvetlendirmeğe verdiğimiz ehemmiyetin yerinde ve müstacel ihtiyaca karşı olduğunu göstermiş oluyorum.

Bazı basit tedbirlerin ihmali nekadar zararlı olabileceğine misal olmak üzere üzüm mahsulünü sermek için tente örtülerdeki kayıtsızlığı zikredebilirim. Bu sene İzmir üzüm mıntakasında mebzul ve enfes mahsul ansızın gelen şiddetli yağmurlardan çok zarar gördü.

Tenteli sergiyi kanunen mecburî kılmak tedbi

.....

rine müracaata mecbur olmaksızın İktisadî intibahın ikaz edileceğini umuyoruz.

Tütün mahsulümüzde geçen sene ki hastalık mücadelesinin iyi ve müsbet neticelerini elde ettik. Temiz ve salim mahsul kıymeti artmış olarak alıcıları memnun etmektedir. Fındık mahsulünde ise bu sene fevkalâde bir eksiklik oldu. İdrâktan evvel ticarî muamelâtta bulunmuş olanlar büyük müşkülâta maruz kaldılar.

Buna karşı çareleri alâkadarların müstakimane ve İktisadî tedbirlerde ve kanunî yollarda aramaları zaruridir.

Büyük Meclise mühim İktisadî kanunlar takdim edeceğiz. Yeni Gümrük tarifeleri tedricen tatbik olunmağa başlandı.

Tarife siyasetimiz müfrit ve hesapsız bir himayecilik fikrinden uzaktır.

Ticarî muvazenemizi hayatî bir ehemmiyetle görüyoruz. Bu ihtiyaca ve emsaline nisbetle bizim tarifemiz ancak zarurî ve asgarî bir tedbir mahiyetindedir. Hatta bir çok mühim kalemlerde tenzilât bile yapmış bulunuyoruz.

Buğdayı bilhassa himaye ettiğimiz doğrudur. Buğday politikasının bu güne kadar neticeleri ferah verecek bir haldedir. 340 da 18, 341 de 19 milyon liralık ithalât 926 da 2,5 milyon 927 de 868 bin ve kurak senesi olan 928 de 5 milyon liralık ithalât gösterdi. Un ithali 339 da 3 milyon

928 de 18 bin liralıktır, Bizim halkımızın % 70 i çiftçidir. Takip ettiğimiz himaye sistemi % 70 çiftçiyi kuvvetlendirecek, bununla alâkadar olan % 20 den fazla sair müstahsılları sarsmıyacak bir yoldur. Senelerdenberi takip ettiğimiz buğday himayesinden milletimizin % 70 inin sefaleti bedeline olarak vaz geçmiyeceğiz. Bu memleketin her türlü inkişafı ziraatten çıkan servete istinat eder. Türk köylüsünü zengin etmeğe çalışmak siyasetimizin ana hatlarındanadır.

Yeni tarifelerin tatbikından evvel bir çok tüccarın isabetsiz telâşu memleketin bir çok aylık ithalât eşyasını birden ve toptan memleketimize getirdi. Bunun neticesi olarak fazla ve acele döviz satın alınması yüz gösterdi. Millî paranın son ayda bir miktar tenezzülü bu sunî sebeptendir.

Misal olarak bazı rakkamları zikredeyim:

Dört aylık ithalât		
	1928	1929
	Bütün Türkiye	Üç büyük liman (İstanbul-İzmir-Mersin)
Eczayı tıbbiye	383,000	6,494,000
Müskirat	27,000	387,000
İpek eşya	70,000	822,000
Kiremit ve tuğla	3,200,000	10,478,000
Pamuk eşya	6,500,000	10,890,000
Yün eşya	870,000	1,954,000
Cam eşya	3,290,000	4,420,000

	1928	1929
Bakır çinko ve mamulâtı	827.000	1,476,000
Yağlar	2,000,000	14,000,000
Çay	300,000	960,000
Ağaç ve mamulâtı	444,000	10,400,000
Lâstik ve mamûlâtı	500,000	1,280,000
Mahrukat	18,000,000	49,000,000
Gaz	11.000,000	46,000,000

İşte bu rakkamlara rağmen bile millî para mukavemet ve istikrarını hayretlere şayan bir kudretle isbat etmiştir. İhracat eşyasının bedelleri daha henüz nısıf derecesinde bile istifa edilip memlekete girmede ve ithalât eşyasının şimdiki büyük istoklardan sonra gelecek aylarda daha az olacağı aşikârdır. Bu azalışı istatistikler şimdiden göstermeğe başladılar. Görülüyor ki millî paranın bünyesi en büyük fırtınalara bile muvaffakiyetle göğüs verecek kadar salimdir.

Bu sene büyük Meclise takdim ettiğimiz bütçenin hususiyeti, yekûnun geçen sene bütçesinden pek az farklı olmasıdır. Mühim bir tezayüt kuvvetle memul olduğu halde sene nihayetine kadar varidatın hakikî rakkamlarını elde etmeden yeni masraf açmadık. Malî zihniyetimizde intizama ve muvazeneye verdiğimiz ehemmiyetin bu derecesi hakikaten dikkate lâyıktır.

Borçlarımızı muntazaman ödeyoruz. Yüksek toplanmanız nihayete ermeden dalgalı borçların tasrih ve tesbiti mümkün olacaktır. Yeni vergiler

.....

teklifini düşünmüyoruz. Bilakis mevcut bazı vergilerin hafifletilmesi imkânını tetkik ediyoruz.

Devlet Bankası ihdası için tetkikatımız çok ilerlemiştir. Bu içtimada içap eden kanun lâyihasını taktim etmekle-bahtiyar olacağız.

Muhterem Efendiler ;

Memleketin İktisadî vaziyetini mütalea etmek için bütün vesaiiki ortaya döküyoruz. Memleketin idaresinde açık ve hakikî hesapları intizamla yürütüyoruz. Ciddî bir gayretle ithalât ve ihracat istatistiklerinin şimdiye kadar biriken 1926,1927 ve 1928 senelerini neşrettik. 1928 bütçesinin kat'î hesabım Büyük Meclise taktim etmek üzereyiz.

Demek istiyorum ki bütçelerimiz ve idaremiz kat'î hesaplar ve rakkamlar üzerinden mütaleaya açıktır. Bu mütalea ancak, bu memleketin kuvvet ve hayatiyetine şahadet edebilir. Basit bir düşünce başka ihtimale meydan bırakmaz. İki kat fazla süren zalim bir harpten ve onun emsalsiz tahribatından sonra; eğer bu memleket bütün büyük ihtilâfları halletmiş, hatta dostluk münasebetleri kurmuş ise, haricî ve dahilî borçlarını bir uzlaşmağa bağlamış ve muayyen bir hesaba koymuş ise, sağlam ve muvazeneli bir bütçe ile dahilî ve haricî bütün tediyelerini intizam ve istikamet ile ifa edebilmekte ise, eğer vatandaşlar harap yuvalarını tamir ederken ayrıca yeni şimendiferler için bugüne kadar yüz milyon lira sarf edebilmişler ise,

.....

bu memlekete; kuvvetli, canlı, diri vatandaşların İktisadî kabiliyeti yüksek ve iyi idare olunan yurdı denilebilir. Temsil ettiğiniz bu güzel memleketti bizim mes'uliyet mevkiinde kalmamızı kanaatinizi uygun görüp görmediğinizi reylerinizle bildirmeniz rica ederiz.

Kanunlar
- - - - -

Kabul tarihi: 14-11-929

Kanun No 1530

1530 numaralı ve 17-11-29 tarihli kanun Anadolu- Bağdat demir yolları ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinin 1925/1341 malî senesi hesabı katisine dair olup “Resmî gazete,, nin 23 teşrinisani 929 tarihli ve 1352 numaralı nüshasında münderictir.

Kabul tarihi: 14-11-929

Kanun No 1531

1531 numaralı ve 17 - 11 -929 tarihli kanun Anadolu demir yolları ve Haydarpaşa liman ve rıhtım idaresinin 1925/1341 malî senesi fevkalade bütçe hesabı kafisine dair olup “ Resmî gazete ,, nin 24 teşrinisani 929 tarihli ve 1353 numaralı nüshasında münderictir.

T. B. M. M Kararları
- - - - -

Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından vaki beyanat üzerine İcra Vekilleri Heyetine muttefikan itimat beyan olunduğu hakkında:

Karar 523

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin Hükümetin Siyaseti ve hattı hareketi hakkındaki beyanatı üzerine icra Vekilleri Heyetine, heyeti umumiyenin üçüncü inikadının birinci celsesinde “264., reyle müttefikân itimat beyan edilmiştir.

9/XI/1929

**Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından irat buyrulan
nutkun basılıp dağıtılması hakkında**

Karar No: 524

Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından 9 11/1929 tarihinde B. M. Meclisinde irat buyrulan nutkun basılıp bilumum vilâyetlere ve müessesatı resmîyeye dağıtılması, Umumi Heyetin beşinci in'ikadının birinci celsesinde takarrür etmiştir.

14 11, 1929

**1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 42 inci
maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında**

Karar No : 525

1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 42 inci maddesinde yazılı olan (caizülistihdam memurini mazule) tabiri, mazuliyet maaşı için cavazı istihdam kararı almış olan memurini mazule demek olmayıp evsaf ve ehliyeti matlûbeyi ha'z mazulin manasını ifade eder ve mezkûr maddeden memuriyete tayin için yalnız cevazı istihdam

.....

kararı almış bulunmanın kifayet ederek ehliyet aranılmayacağı neticesine varmak muvafık görülemez.

Zira, bahse mevzu olan kanunla hazine için tasarruf kastedilmiş olup devlet vazifesini ihlâlê uğrattır bir vaziyet kabul olunamayacağı cihetle memuriyete tayin için matlûp olan evsaf ve ehliyetin dahi nazarı itibara alınması icab eder.

Diğer cihetten, muvazene kanunlarında yazılı ve hükümleri cari olan maddeler arasında 42 inci maddenin çıkarılması meseleyi tamamen bertaraf etmiş olduğundan ayrıca tefsire mahal olmadığı Umumî Heyetin 8 inci inikadının 1 inci celsesinde takarrür etmiştir. 28 11 1929

Tefsirler

Maaş kanununun onbirinci maddesinin tefsiri

Tefsir No: 147

Makam tahsisatı veya maktu tahsisat almağa müstahak olan memurlardan muvakkaten tayin edildiği memuriyet mevkiine gidipte bu memuriyeti ikmal etmeden ve iki ay hitam bulmadan evvel bir kaç gün için aslî memuriyeti mevkiine gelerek tekrar muvakkat memuriyetine gidenlere yalnız iki aylık tahsisat verilir.

28 11 1929

Tayinler

Valiler

No: 8491

Çankırı valiliğine Çorum valisi Adil, Çorum valiliğine Elaziz valisi Cemâl, Elâziz valiliğine Hakkâri valisi Fahri beylerin naklen tayinleri Dahiliye Vekâletinin 26/10/929 tarih ve 3559 numaralı teskereyle yapılan teklifi üzerine İcra vekilleri Hey'etinin 6 11 929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur. 6
- 11 - 929

No : 8525

Trabzon Valiliğine sınıfıyla Cebelibereket valisi Ali Galip beyin tayini, Dahiliye vekâletinin 10 11 929 tarih ve 3829 numaralı teskeresiyle yapılan teklifi üzerine icra vekilleri hey'etinin 11 11 929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

11 - 11 - 927

Mülkiye müfettişleri

No: 7877

Çankırı vali vekili esbakı Süheyp beyin üçüncü sınıf mülkiye müfettişliğine tayini tensibedilmiştir.

İşbu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

24 - 11- 929

REİSİCUMHUR

Gazi. M. Kemâl

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

Kaymakamlar

No: 3618

1 — Burdur vilâyetine tabi Bucak kaymakamı Ragıp beyin üçüncü sınıfla Van vilâyetine tabi Muradiye kaymakamlığına, Burdur vilâyetine tabi Bucak kaymakamlığına üçüncü sınıfla Akçadağ kaymakamı Hazım Elâziz vilâyetine tabi Palo kaymakamı Ali Rıza beyin birinci sınıfla Çanakkale vilâyetine tabi Buzcaada kaymakamlığına, Elâziz vilâyetine tabi Palo kaymakamlığına ikinci sınıfla sabık kâhta kaymakamı Süreyya, Afyonkarahisarın Sandıklı kaymakamlığına üçüncü sınıfla Of kaymakamı Yahya Ömer, Konyanın Ilgın kaymakamlığına birinci sınıfla Gevaş kaymakamı Ekrem, Van vilâyetinin Gevaş kaymakamlığına üçüncü sınıfla Sabık Şile kaymakamı Şevket, Antalyanın Alâiye kaymakamlığına üçüncü sınıfla Terme kaymakamı Mustafa Selim, Terme kaymakamlığına üçüncü sınıfla Şurayı Devlet aza mülâzimlerinden ve hukuk mezunlarından Abdullah Şükrü, Bitlis kaymakamlığına birinci sınıfla Van vilâyetinin Saray kaymakamı Orhan Sami, Trabzonun Of kaymakamlığına birinci sınıfla Kadınhan kaymakamı Sadettin, Kadından kaymakamlığına üçüncü sınıfla Sabık Mermeris kaymakamı Hikmet, Bursanın Orhangazi kaymakamlığına üçüncü sınıfla mektebi mülkiye mezunlarından Canip, Malatyanın Akçadağ kaymakamlığına üçüncü sınıfla Osmancık kaymakamı Ahmet, Çorum vilâyetinin Osmancık kaymakamlığına üçüncü sınıfla Muş vilâyetine tabi Ahlat kaymakamı Abdurrahim, Saray kaymakamlığına üçüncü sınıfla sabık Bafra kaymakamı Nuri Beylerin nakl ve tayinleri tensip edilmiştir*

3 — İşbu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

4-11-29

REİSİCUMHUR

Gazi. M. Kemal

Başvekil
İsmetDahiliye Vekili
Ş. Kaya

Vekâlet emrine alınanlar

Valiler:

8534

Görülen lüzumu kat'î üzerine Trabzon valisi Hilmi beyin vekâlet emrine alınması Dahiliye vekâletinin 24 10 929 tarih ve 3512 numaralı tazkeresiyle yapılan teklifi üzerine icra vekilleri hey'etinin 6 11 929 tarihli içtimanda tasvip ve kabul buyrulmuştur.

6-11-29

—

Görülen lüzumu kat'î üzerine Manisa valisi Nusrat beyin vekâlet emrine alınması Dahiliye vekâletinin 3830 numaralı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine icra vekilleri hey'etinin 11/11 929 tarihli içtimanda tasvip ve kabul buyrulmuştur.

11/11 929

—

7878

Gemlik kaymakamı Remzi bey hakkında memurin kanununun 60 inci maddesine tevfikan muamele ifası tensibedilmiştir.

İşbu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

24 11 929

REİSİCUMHUR

Gazi M. Kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye vekili

Ş. Kaya

—

Emniyet Umum müdürlüğü

Serkomiserler

Van serkomiserliğine Niğde serkomiserliğinden münfasıl Hilmi efendi tayin edilmiştir.

İkinci komiserler

İstanbul 88 numaralı ikinci komiserliğine Bursa ikinci komiseri Hasım, Bursa ikinci komiserliğine İstanbul 88 numaralı ikinci komiseri Sabri efendiler nakledilmişlerdir.

Mersin ikinci komiserliğine Diyarbakir ikinci komiseri Salim Nazmi efendi nakledilmiştir.

Komiser muavinleri

Samsun komiser muavinliğine Tekirdağ komiser muavini Hasan Basri efendi nakledilmiştir.

.....

Teşkilâta ve Fek ve ilhaklara ait
Kararnameler

No. 3654

Kararname

1— Elâziz Vilâyeti merkezine merbut Çüngüş nahiyesinin Kavak ve Önşebkân ve Arkışebkân köyleri mezkûr nahiyeden alınarak aynı Vilâyetin Maden kazasına ilhak edilmiştir.

2 — Bu Kararname Hükümünü icraya Dahiliye Vekili memurdur.

17-11-1929

REİSİCÜMHUR

Gazi M. Kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

1 — İzmirde karşıyaka mevkiinde bir nahiyeye teşkil edilmiştir.

2 — Bu Kararname hükümünü icraya Dahiliye Vekili memurdur.

7-11-1929

REİSİCÜMHUR

Gazi M. kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

.....

Nahiye Merkezi: Karşiyaka

Nahiyeye merbut mahaller: Yamanlar, Simikler, Çilli, Boşnak, Sancaklı, Alurca, Bostanlı, Dedebaşı, Turan, Bayraklı,

1 — Malatya Vilâyeti merkezine merbut Tahir nahiyesinin Yağca, Haydar oğlu, Midemuşağı köyleri mezkûr nahiyeden alınarak aynı vilayetin Hekimhan kazasına ilhak edilmiştir.

2 — Bu Kararnamenin hükmünü icraya Dahiliye Vekili memurdur.

REİSİCÜMHUR

Gazi M. kemal

Başvekil

İsmet

Dahiliye Vekili

Ş. Kaya

—————

.....

Tamimler
Vilâyetler İdaresi

2-11 -1929

Hülâsa:

Konya Vilâyeti dahilinde
teşkil olunan tam teşekküllü
nahiyeler hakkında:

No 6997

Konya vilâyeti dahilinde mevcut olup tam teşekküllü nahiye haline ifrağ olunan 21 nahiye ile Reiscümhur hazretleri tarafından tasvip buyrulan 27 -10 - 1929 tarih ve 5392 No lı kararname ile kezalik mezkûr Vilâyet dahilinde tam teşekküllü olarak yeniden teşkil edilen 23 Nahiyenin isimlerini havi cetvel leffen irsal kılındı Aynı zamanda mezkûr kararname mucibince Cihanbeyli kazasına merbut Yunak nahiyesi mezkûr kazadan alınarak Akşehir kazasına ve Konya Merkez kazasına merbut Mürselefendi nahiyesi Cihanbeyli kazasına ilhak edilmiş ve bu kaza merkezi Mürselefendi nahiyesinin merkezi olan İnevine ve bu nahiye merkezi de Böğrüdilik namiyle yadedilmek üzere Cihanbeyli kazasının merkezi bulunan Reşadiyeye naklolunmuştur. Keyfiyet Tamimen tebliğ olunur efendim.

Vekâetlere ve Büyük Erkânıharbiye Reisliğine arzedilmiş ve Vekâlet dairelerine ve Birinci U. Müfettişliğe ve Vilâyetlere yazılmıştır.

— — — — —

Konya Vilâyeti

Kazası		Nahiyesi
14		44
	Hatıp	+ Nahiyesi
	Kızılviran	“
	Obruk	+ “
Konya Vilayeti merkez kazası	Sille	“
	Tömek	+ “
	Yarma	+ “
	Zıvark	“
	Doğanhisar	
	Reis	+ “
Akşehir kazası	Turgut	+ “
	Tuzlukcu	+ “
	Yumak	“
	Doğanbey	“
Beyşehir Kazası	Kireli	“
	Manastır	+ “
	Ahurlu	+ “
Bozkır kazası	Belviran	+ “
	Hocaköy	+ “
	Sülüklü	+ “
Cihanbeyli Kazası	Yeniceoba	“
	Böğrüdellik	“
Çumra Kazası	Akviran	“
	Dinek	“

Ereğli kazası	Ayrançı Çayhan Zahapa	+ “	Nahiyesi “
Ermenek Kazası	Fariske Halimiye Kazancı	+ “	“ “ “
Hadim Kazası	Aladağ Gerez	+ “	“ “
İlgın Kazası	Arğıthanı Aşağıcığıl	+ “	“ “
Karaman Kazası	Başkışla Bucakkışla+ İbrala İlisire + Kılbasan+	+ “ + “	“ “ “ “
Saideli Kazası	Kurthasanlı Sarayönü	+ “ + “	“ “
Seydişehir Kazası	Çavuş Çetmi	+ “ + “	“ “
Sultaniye Kazası	Beyviran Hotamış	“ “	“ “

Zait işaretile gösterilenler yeni teşkil edilen tam teşekküllü nahiyelerdir.

No 7033

4 - 11 - 1929

Aşağıdaki iki madde münderecatına tevfikân muamele ifasını rica eylerim efendim.

1 — Vilâyetinizde Vilâyet İdaresi kanununun ikinci maddesi mucibince yapılması lâzım muamelât varsa Meclisi Umuminin ilk İctimâında behemehal tezekkür ve intaç olunmalıdır.

2 — Mezkûr Maddeye tevfikân Vilâyet İdare Heyetile Umumî Meclisinden geçirilmesi icap eden tam teşekküllü nahiyeler projesi de keزالik Meclisi Umuminin ilk ictimâında tezekkür olunarak Vekâlete gönderilecektir.

“ İkinci madde nahiye teşkilâtını ikmâl eden Ankara, Balıkesir, Erzurum Konya, vilâyetlerinden maada Vilâyetlere aittir. ,,

6-11 - 1929

Hülâsa:

8320 No lı Kararname
suretinin leffîyle :

No. 7098

Küçük Zabıt ve Onbaşı talimatnamesinin sureti tadili hakkında İcra Vekilleri Heyetince ittihaz olunup Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 12-9- 1929 tarih ve 8320 No lı Kararnamenin musaddak sureti leffen gönderildi efendim*

Devaire yazılmıştır.

Suret

Kararname No. 8320

Küçük zabıt ve onbaşı talimatnamesinin muaddel beşinci

.....

maddesinin üçüncü satırı ile dokuzuncu maddesinin birinci satırındaki (dört ay) ibarelerinin (iki ay) şeklinde tadili, Büyük Erkânı Harbiye Reisliğinin iş'arına atfen M.M. Vekâletinin 28 8 1929 tarih ve 1227 numaralı tezkeresiyle yapılan teklif üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 12 9 1929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

12 9 1929

11 - 11 - 1929

Hülâsa :

T.B.M. Meclisinin 523 No.
lu kararı suretin inleffiyle

No. 7191

İcra Vekilleri Heyetine müttefikan itimat beyan olunduğuna dair T.B.M. Meclisi Heyeti Umumiyesince 9-11-1929 tarihinde kabul edildiği Meclis Riyaseti Celilesinin iş'arına atfen Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 523 No. lu karar suretinin bir aynı leffen ve tamimen irsal kılındı efendim.

Vilâyetlere ve B.U. Müfettişliğe ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

(Karar, kararlar kısmındadır)

11-11-1929

Hülâsa:

5221,6968 No b
Kararnameler ahkâmının
ilgası hakkındaki
Kararname ve merbutunun
suretlerinin leffiyle

No 7179

5221, 6968 No lu Kararnameler ahkâmının ilgası ile bu

.....

hususta tatbik edilecek esaslar hakkında Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan İcra Vekilleri Heyetinin Kararnamesiyle merbutunun suretleri leffen ve tamamen gönderildi efendim.

Vilâyetlere, Birinci. U. Müfettişliğe ve Vekâlet Dairelerine yazılmıştır.

— — — — —

Suret

No. 8483

Rusya ile aktedilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedesine müzeyyel “ A ve B Kontenjan ” Listelerine dahil mevaddın tevziinde görülen müşkülâta ve mahzurlara binaen 25 Mayıs 927, 5 Ağustos 928 tarih ve 5221,6968 No lı Kararnameler ahkâmının ilgası ile sureti merbut esaslar mucibince muamele ifası İktisat Vekâletinin 23-10-29 tarih ve 4843 118 No lı tezkeresile yapılan teklifi üzerine icra vekilleri Heyetinin 23-10-29 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

— — — — —

Suret

1 — Rus Ticaret muahedesine müzeyyel A ve B Kontenjan Listelerine dahil mevaddın bu sene için tecrübe olmak üzere “Ziraat,, ve “Senayi,, “Maadin,, Bankalarına tahsisi.

2 — Bu hususa müteallik bilumum muamelatın, Rus ticaret ve seyrüsefain muahedesini ve mahrem tota ahkâmına tevfikân mezkur bankalar tarafından müştereken ifası.

3 — Rus Ticaret işinin icra ve tatbikına müteallik talimatın iktisat Vekâletince bu bankalara tebliğ edileceği.

12-11-1929

Hülâsa:

Seyyar Aşiretler hakkında

No 7217

Seyyar aşiretlerin İskânları için kat'î tedbirlerin ittihazından evvel bunların mazarratlarının şimdiden men'i için bazı tedbirler alınması düşünülmektedir. Binaenaleyh aşağıdaki suallere ait cevapların acele itasını rica ederim.

1 — Mevsimin muhtelif zamanlarında bir yerden diğer yere gitmekte olan seyyar aşiretler hayvanatıle köylünün mezruatını tahrip etmektedirler.

Mıntakanızda böyle aşiretler varımdır? Varsa bunların ika edebilmekte oldukları mazarratların önüne geçilmesi için ne gibi tetbirler alınmalıdır?

2 — Mıntakanızdaki aşiretler meyanında ittihaz edilecek bu tedabiri maniaya karşı müşkülât çıkarmak veya mümaneat etmek isteyenler bulunurmu?

Bulunmak isteyenler olursa bunlara karşı ne gibi cebrî tedbirlere müracaat olunmalıdır?

17-11 – 1929

Hülâsa :

Suriyedeki Türk ve Türkiyedeki Suriyeli emlâk hakkında yapılacak muameleye dair

No: 7312

Suriyedeki Türk ve Türkiyedeki Suriyeli emlâkine yapı

.....

lacak muamele için teşekkül eden komisyon hakkında icra vekilleri heyetinin 6 - 11 - 1929 tarihli içtimaında kabul olunup başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 8498 No h kararname suretinin musaddak bir aynı leffen gönderildi efendim.

Tamimen vilâyetlere ve birinci U. Müfettişliğine ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname sureti

No: 8498

Fransızlarla 22 Haziran 1929 tarihinde imza edilen protokola merbut mektup ahkâmına tevfikan, Suriyedeki Türk ve Türkiyedeki Suriyeli emlâki hakkında yapılması kararlaştırılmış olan müzakerata Ankarada başlanması tekrâr etmiş ve komisyonun Hariciye müsteşarı Menemenli zade Numan beyefendinin riyasetinde Hariciye birinci daire umum müdürü Mehmet Esat, Dahiliye vekâleti namına hukuk müşaviri Ekrem ve Maliye vekâleti namına Millî emlâk müdür muavini Münir ve varidat umum müdürlüğü 1 inci şube müdürü Talat beylerden teşekkül etmesi ve kâtipliğine de Hariciye vekâleti birinci daire ikinci şube mümeyyizi Vedat beyin tayini, Hariciye vekâletinin 6-11-929 tarih ve 76223 - 592 numaralı tezkeresile vukubulan teklifi üzerine İcra vekilleri heyetinin 6 - 11 - 929 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur.

17-11 - 1929

Hülâsa:

8500 No lı Kararname
suretinin leffiyle

No: 7316

Moskova Elçiliği Müsteşarı sabıki Nurettin Ferruh beyin Suriye tahdidi hudut Heyeti müşavirliği vazifesini muvakkaten tedviri hakkında icra vekilleri Heyetinin 6-11-29 tarihli içtimasında kabul olunup Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 8500 No lı Kararname suretinin musaddak bir aynı leffen gönderildi efendim.

Cenup vilâyetlere ve birinci U. Müfettişliğe ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname sureti

No : 8500

9-10-929 tarih ve 8440 numaralı kararnameye zeyildir.

Türk - İran tahdidi hudut komisyonuna Türk murahhası tayin olunan Moskova elçiliği müsteşarı sabıki Nurettin Ferruh beyin aynı yevmiye ile, Suriye tahdidi hudut heyeti müşaviri iken vefat eden Harun Mustafâ beyin vazifesini muvakkaten tedviri, Hariciye vekâletinin 27 - 10-929 tarih ve 75671/583 Numaralı teskeresi ile vukubulan teklifi üzerine icra vekilleri heyetinin 6 - 11 - 929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur,

— — —

18-11-1929

Hülâsa:

8526 No lı Kararname
suretinin leffıyla

No 4343

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletine ait telgraf muhaberatı hakkında icra Vekilleri Heyetinin Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 8526 No lı Kararnamesi suretinin musaddak bir aynı leffen gönderildi efendim.

Vilâyetlere ve B. Umumî Müfettişliğe ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname sureti

No. 8526

22-6-1929 tarih ve 8146 No lı kararnameye zeyildir. Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince Kolera ve Veba ve Çiçek ve Lekeli Humma gibi süratle sirayet eden hastalık vak'alarına ait muhaberat ve münhal memuriyetlere dair vukubulan iş'arat ile hudut ve sevahili sıhhiye Umum Müdürlüğüne merbut sahil sıhhiye teşkilâtı tarafından hasılat hülâsalarını göstermek üzere ay sonlarında verilen malumatın fevkalâde ahval meyanında olarak kemaîssabık telgrafla icrası vekâleti müşarünileyhanın 23 Teşrinievvel 929 tarih ve 7659/167 No lı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine icra Vekilleri Heyetinin 6-11-1929 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

- - - - -

20- 11 - 1929

Hülâsa

Ticaret ve Sanayi Gıdaları
nizamnamesinin bazı
maddelerinin tadiline dair
Kararname ve merbutu
suretlerinin lebiyle

No. 7387

Ticaret ve Sanayi odaları nizamnamesinin bazı maddelerinin tadili hakkında Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan İcra Vekilleri Heyetinin 9 - 10 - 1929 tarih ve 8429 No. lı Kararnamesiyle merbutunun müsaddak suretlerinden adet leffen gönderildi efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname

No: 8429

Ticaret ve Sanayi Odaları nizamnamesinin 2, 23, 71 ve 116 inci maddelerinin Şurayı Devletçe tetkik edildikten sonra İktisat Vekâletinde hazırlanan merbut lâyhada yazılı olduğu şekilde tedili, İktisat Vekâletinin 15 9 1929 tarih ve 4266 109 numaralı teskeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 9 10 1929 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

REİSİCUMHUR

Gazi M. Kemal

Başvekil İsmet	Adliye Vekili M. Esat Bf.	Milli Müdafaa Vekili M. Abdülhalık
	İçtimada bulunmadı	
Dahiliye Vekili Ş. Kaya	Hariciye Vekili Dr. T. Rüştü	Maliye Vekili Ş. Saraçoğlu
Maarif Vekili C. Hüsnü Bf.	Nafia Vekili Recep	İktisat Vekili Şakir
İçtimada bulunmadı	Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Dr. Refik	

Yeni şekil

Madde 2 — Bir mahalde yeniden Ticaret ve Sanayi odası tesisi için, gerek o mahaldeki tüccar ve gerek Hükümet tarafından iktisat Vekâletine müracaatla müsaade talep olunması lâzımdır. Bir mıntıka dahilinde bulunan bir ticaret odası dahi aynı mıntıka dahilinde başka bir odanın tesisi için müsaade talep edebilir.

İktisat Vekâleti, gerek resen ve gerek vukubulan bu müracaatlar üzerine lüzum gördüğü takdirde bir mahalde oda tesisine ve aynı zamanda lüzumsuzluğuna kani olduğu odaların ilgasına ve bu ilga edilen odayı en münasip bir diğér odanın mıntıkasına ithale salâhiyettardır. Odaların lağvından evvel valilerin de mütalâanın soracaktır.

Madde 23 — Ticaret ve Sanayi odalarında beş türlü azalık vardır:

- 1 — Alelâde azalık
- 2 — Aslî azalık
- 3 — Mümessil azalık.
- 4 — Muhabir azalık.
- 5 — Fahri azalık.

Alelâde aza:

Ücreti kaydiyeyi vererek oda siciline kaydolunan bilumum tüccardır.

Aslî aza :

Oda meclisine intihap olunan zevattır.

Mümessil aza:

Bir Ticaret odasının mıntıkası dahilinde olup oda bulunmıyan yerlerde kendinsine yardım etmek ve odalarca verilmekte olan vesaikten

Menşe şehadetnamesi,

Fiat “

Nümune tasdikına ait şahadetnameler

İtibarî ticarî şahadetnameleri

Fatura tasdikleri

İmza „

Muamelâtını odaya izafeten ifa eylemek üzere tevkil edilecek zevattır. Mümessil azalar oda meclisleri tarafından intihap ve azalıkları alâkadar mahaller tüccar ve esnafına tamimen tebliğ olunur. Bu azalık kendisini intihap eden oda meclisinin müddetinin hitamında nihayet bulur. Mümessil azalar merbut oldukları ticaret ve Sanayi odasıyla bil-muhabere buldukları mahaller tüccar ve esnafının vaziyetleri ve dereceleri ve sureti umumiyede o mahallin iktisadiyatı hakkında malûmat ita ve odadan tebellüğ eyledikleri hususatı ifa ederler.

Mümessil azalık fahrî olup o aza merasimde Ticaret odaları reislerinin haiz oldukları mevki haizdirler.

Muhabir azalık :

Diğer mahallerde ve memaliki ecnebiyede bulunan ve odanın faaliyeti için sarfi mesai edecek olan zevat ve müessesata verilir.

Fahrî azalık:

Oda meclisinde evvelce aza iken çekilmiş ve kıymettar mesaide bulunmuş olan zevata tevcih olunur.

Muhabir ve Fahrî azaların davet olunarak hazır buldukları oda müzakeratında ancak istişarî reyleri vardır.

Umumî Kâtip ve Başkâtipler

Madde 71 — Umumî kâtiplerle Başkâtipler İktisat Vekâletince tayin ve azlolunurlar. İktisat Vekâletince vücude getirilecek talimatname ile Umumî ve Başkâtiplerin vazife ve salâhiyetleri de tesbit edilir.

Madde 116 — Ticaret ve Sanayi odalarının varidatı Ticaret ve Sanayi odaları kanununun sekizinci maddesinde tadat olunmuştur.

31 mayıs 1326 tarihli nizamnamenin 41 inci maddesi veçhile erbabı ticaret ve sanayiden ve sermayeleri üçyüz bin liradan dun olan şirketlerden alınmakta olan kayıt ücreti seneviyeleri odalar kanununun 6 inci maddesine istinaden berveçhi ati arttırılmış olup filen oda mevcut olmıyan ve diğeri bir muhaldeki oda mıntakasına ilhak edilmiş olan muhallerdeki tüccar bu ücretin nısfını tediye ederler.

Oda meclisinin adedi azası otuz olan Ticaret ve Sanayi odalarında on misli olarak birinci sınıftan elli lira, ikinci sınıftan otuz lira, üçüncü sınıftan yirmi lira, dördüncü sınıftan on lira ve beşinci sınıftan beş lira alınacaktır.

Oda meclisinin adedi azası on iki olan Ticaret ve Sanayi odalarında altı misli olarak birinci sınıftan otuz, ikinci sınıftan onsekiz, üçüncü sınıftan on iki, dördüncü sınıftan altı ve beşinci sınıftan üç lira alınacaktır.

Oda meclisinin adedi azası yedi olan Ticaret ve Sanayi odalarında üç misli olarak birinci sınıftan on beş, ikinci sınıftan dokuz, üçüncü sınıf an altı, dördüncü sınıftan üç ve beşinci sınıftan bir buçuk lira alınacaktır.

Aslına mutabıktır.

Başvekâlet müdevvenat müdürlüğü

23-11-1929

Hülâsa :

Başvekil İsmet paşa
hazretlerinin nutku
hakkında karar suretinin
leffiyle

No 7426

T. B. M. M. Heyeti Umumiyesinin 14-11-1929 tarihli

.....

5 inci in'ikadının 1 inci celsesinde kabul edildiği Meclis Riyaseti Celilesinin iř'arına atfen Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 524 No lı kararın bir sureti leffen irsal kılındı efendim.

Bilumum Vilâyetlere ve B. U. Müfettişliğe ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

karar, kararlar kısmındadır.

24-11-1929

Hülâsa :

Tam Teşekküllü nahiyeler
projesi hakkında

No 7453

Zeyl 4-11-1929 tarih ve 7033 No lı Umumî Tebligat:

Bazı Vilâyetlerce tam teşekküllü nahiyeler projesinde nahiye teşkili münasip olmıyan mahallerde beş altı köyden mürekkep olarak da nahiye teşkiline lüzûm gösterilmiştir.

Halbuki tam teşekküllü nahiyeler projesinin 2 mayıs 1928 tarihli 1693 No lı Umumî tebligat ile aranılan esaslara göre tanzimi lâzım geleceğine ve böyle ihtiyaç olmıyan mahallerde beş altı köyden mürekkep nahiye teşkili ise bu esaslara uymıyacağına göre evvelki iř'ar veçhile Vilâyet İdare heyetile Umumî Meclisinden geçirilecek olan nahiye projelerinin bu esaslar dairesinde tetkiki ile yeniden tanzim olunarak projenin kroki ve kararlarla birlikte gönderilmesi tamimen rica olunur efendim.

Dahiliye Vekili N.

28-11-1929

Hülâsa:

İdare yılığına konulmak üzere
bir kıta krokinin irsali hakkında

No 7523

İdare yılığına konulmak üzere Vilâyetinizin kaza ve nahiyelerini hudutlariyle birlikte gösterir 1 /200000 bir taksim ikiyüzbin mikyasında bir krokinin ilk posta ile irsali lâzımdır efendim.

Bu kroki şu malûmatı ihtiva edecektir:

1—Merkez kazasiyle diğerkazaların ve nahiyelere tabi köylerin rakkamla adedi ayrı ayrı gösterilecek.

2—Belediyesi mevcut mahallere bir darp işareti konması ve köylerde mevcut belediyeler varsa onların da gösterilmesi

3—Vilâyet dahilinde mevcut şosalar, Tesviyei Tûrabiyele ve her nevi yollar ve demir yollar ayrı ayrı işaretle gösterilecek ve mecmuulleri de yanlarına yazılacaktır.

28- 11 - 1929

Hülâsa:

Vilâyet, Kaza ve Nahiyeler için
Tezler gönderildiğine dair

No: 7547

İdare rüesasına arasıra meslekî mevzular göndererek bunlar hakkında kendilerinin tetkik ve tettebbüa müstenit mütalealarını almanın çok faideli olacağı kanaatında bulunan Vekâlet, Vilâyet, Kaza ve nahiyelere ait olmak üzere ayrı ayrı tezler tertip ve irsaline tevessül etti. Aynizamanda mesai arkadaşlariyle bir hasbıhal mahiyetinde olan bu tezler ruzmere

.....

işlerle meşgul olan Valileri zaten bildikleri nazeriyat ile iştigale saik olacağı cihetle çok faideli olacaktır. Bu tezlere verilecek cevaplar terfihde müessir olacaktır. Kış ve yaz mevsimlerine mahsus olmak üzere senede iki tez gönderilmesi tensip edildi. Kışa ait tezler için Nisan nihayetine' kadar merkezde bulundurmak üzere beş ay müddet tayin olunmuştur. Yaza ait tezler İdare Rüesasının devir ve Teftişleri zamanına tesadüf edeceğinden bu nazariyat ile müşahedatı mezç için bir vesile teşkil eyliyecektir. Gerçi kaza ve nahiyelere ait tezler Vilâyetlerce de hazırlana bilirse de her Vilâyet ayrı ayrı mevzular intihap edeceği ve bu ise tetkik ve mukayeseyi güçleştireceği cihetle merkezce ihzar cihetine gidilmiştir. İdare memurlarının tetkik ve tettebülünün hasılası olacak olan bu tez cevaplarının bir mecelle halinde neşri de mukarrerdir.

Bu bapta tetkikat icrası için evvelki listede isimleri yazılı eserlere müracaat olunabilir.

Vilâyete ait olan tezin zatı âliniz tarâfından ihzarı ve kazalarla nahiyelere ait olanlarının da bizzat kaymakam ve Müdürlere ihzar ettirilerek miadında irsali rica olunur efendim.

“Berthelemy” nın Droit administiratif”i

“Jez” in Droit Administratif” i

“Hauryou” nun “Droit administratif et public” i

“Mustafa Şeref beyin” Hukuku İdarei Vilâyat,, i

“Yine mumaileyhin hukuk mektebinde okuttuğu” hukuku idare” ye ait notları.

Valilere tez

“1”

1 — Vilâyet idaresi kanunu mucibince ve Valilerin

.....

bütün Vekâletlerin mümessili olmaları itibarile Vilâyetin idarei umumiyesinden mes'ul oldukları şüphesizdir.

Binaenaleyh muhtelif kanunlarla, Vilâyetlere mensup Vilâyet memurlarına verilen hukuk ve selâhiyetleri telif ederek valilerin Devlet mümessilliği vazifesini ve Vilâyet makamının mürakabe selâhiyetini en ameli ve hukukî bir şekilde ne veçhile istimal etmeleri icap edeceğinin izah ve şerhi

“Bu bapta Valilerin Vilâyet İdaresi kanunu ile haiz oldukları selâhiyetler madde madde ve tahlil edilecektir.”

“2”

2 — Mahalli İdareler “İdarei hususiye, Belediye köy” de mevzuatı hazıranıza göre mevcut olan Devlet hakkı mürakabesinin teşdit ve tahdidine lüzum görülen işler nelerdir?

Bu mürakabe sisteminin şekil veya esas itibarile tadil ve islâhı hakkındaki noktai nazarınızın bu idarelere ait mevzuatınızın müsbet veya menfî neticeler veren maddelerine temas edilerek mütalaa ve izahı,

Kaymakamlara Tez

Belediyelerde iltizam usulü ilga edilmiştir. Bu seneden itibaren Belediyelerimizin bütün gelirleri doğrudan doğruya belediye teşkilâtı tarafından cibayet olunacaktır.

Belediye gelirlerinin tahakkuk ve tahsilinde en az suüstimale müsâil olan şekil ve usul hakkındaki mütaleanız nedir?

Duhuliye, Zephiye, Tellâliye ve saire gibi muhtelif gelirler ayrı ayrı mütalaa olunacaktır.

.....

Nahiye Müdürlerine tez

3 — Köy kanununun hangi maddelerini tatbikte müşkülât veya imkânsızlıkla karşılaşıyorsunuz.

Mezkûr kanunun nahiyeniz dahilinde müsbet neticeler veren maddeleri hangileridir.

Bu maddelerin tatbikında ve tatbikatın mürakabesinde ne gibi usuller takip edilmelidir.

— — —

30-11-1929

Hülâsa:

Vilâyet idaresi kanununun 41 inci maddesinin valiler tarafından tatbikine dair

No 7576

Vilâyet idaresi kanununun 41inci maddesi Valinin “her ay nihayetinde ve lüzum gördüğü sair zamanlarda hakimler ile ordu mensuplarından maada İdare şube reislerini lüzum gördüğü diğer memurları heyet halinde topluyarak Vilâyet işleri hakkında kendilerinden malûmat” istemesini amirdir.

Valiler Kanunun emir ettiği bu teşekkülü faaliyete getirerek Vilâyet işleri hakkında muhtelif şubelerin amirlerine izahat verecekler ve şubeler arasında tam bir ahenk dairesinde çalışılmasını temin için lâzım gelen tetbirleri ittihaz ve irae edeceklerdir. Aynı zamanda muhtelif şubelerin işlerini ve bu işlerin nasıl görülmekte olduğunu ve İdarede ne gibi noksanlar bulunduğunu ve bu noksanların ikmalinin neye mütevakkıf olduğunu yakından tetkik ederek her daire amirine lâzım gelen talimatı verecekler ve Vilâyet işlerinin

.....

merkezin direktifleri dairesinde tedvir hususunu temine çalışacaklardır.

Kanunun emir ettiği bu içtimaları muntazaman toplıyarak mudavelei efkârda bulunulmasını ve neticeleri rapor şeklinde vekâlete bildirilmesini rica ederim efendim.

Dahiliye Vekili

—

30-11-1929

Hülâsa

Resülyan kazasının Koçhisara nakledilerek Koçhisar kazası tevsim edildiğine dair

No 7573

Reisicümhur Hazretleri tarafından tasvip buyrulan 13-10-1929 tarih ve 3507 No lı Kararname mucibince Mardin Vilâyeti merkezine merbut Koçhisar nahiyesi Resülayn kazasına raptolunarak kaza merkezi Resülayndan Koçhisara ve Koçhisardaki nahiye teşkilâtı da Resülayne nakil olunmuş ve kazanın ismi Koçhisar ve nahiyenin ismi Resülayn olarak tevsim edilmiş olduğu tamimen tebliğ olunur efendim.

—

Mahallî isler

14-11-1929

Hülâsa

Yol parasından tefrik olunan
nafia hissesi hakkında

U. 412 H. 57

17-9-929 tarihli ve 412/44 Numaralı tamimle de bildirildiği veçhile şosa ve köprüler kanunu mucibince yol parasından Nafia Vekâleti hissesi olarak tefrik ve ziraat bankasına tevdi edilecek olan % 50 nin masraf bütçesinde ikinci nafia kısmının sonuna numarasız bir fasla kaydile diğer masraflar gibi ita emirlerine müsteniden tediyesi lüzûmu tamimen tebliğ olunur efendim.

24-11-929

Hülâsa

Sağdık kurucuları hakkında

Köy kanununun yapılması Köylünün İsteğine bağlı İşleri meyanında 14 üncü Maddenin 30 zuncu, Fıkrası, Köylerde birer sağdık korucusunun bulundurulmasını âmirdir. Bütün Köylerde ve bilhassa Vilâyet ve Kaza merkezlerinden uzakta bulunan köylerde tahaddüs edecek Sıhhî Vukuatta tedabiri evveliyeyi temin için sağdık korucularının vücudu köylü için faideli bulunacağı izahatın varestedir. Buna binaen Vilâyetiniz dahilinde kanunun tatbik edildiği köylerde mezkûr Fıkraya nazaran şimdiye kadar sağdık Korucusu yetiştirilip yetiştirilmediği ve bunun için Kanunen matlup olan kursların açılıp açılmadığının bittetik inbası lüzûmu tamimen tebliğ olunur efendim.

.....

Emniyet Umum Müdürlüğü

Şube: 2

20-11-929

Hülâsa

Ahvalleri seyrüsefer talimatnamesi haricinde kalan gayri müslim eşhas hakkında

No. 3831

Ahvalleri seyrüsefer talimatnamesi haricinde kalan gayri müslim eşhasın memleketimize duhul ve bir müddet ikametten sonra mevritlerine iade edileceklerine dair mezkûr talimatnamede bir göna kayıt ve sarahat yoktur.

Elverirki bu kabil eşhasın hudut ve limanlarımıza vurutlarında katiyen kabul edilmemeleri lâzımdır. Her ne şekilde olursa olsun memlekete girdikten sonra hudut haricine çıkarılmaları keyfiyeti usul ve kanuna tevfikân vatandaşlıktan ıskat edilmekle kabil olup hilâfına bir emir ve ya mucip istihsal edilerek mahallerince şevkleri bu veçhile doğru olamaz. Binaen aleyh tahriratınızda mevzubahs olan Parsih Cezairliyanın memlekete girmiş ve uzun müddet ikamet etmiş bulunduğuna nazaren devamı ikametine müsaade olunması zaruridir. Binaberin bu gibi gelmeleri beyanname itasına mütevakıf olup mezuniyet istihsaletmeksizin geleceklerin girmelerine meydan bırakmıyacak tedabirin ittihazı ve gelmiş olan bu ve emsali eşhasın ne suretle memlekete girdiklerinin ve bu bapta kimlerin müsamahai lâkaydisi

.....

görmüş olduğunun tahkikile muktazi muamelei kanuniyenin ifası mütemennadır efendim.

Cevaben İstanbul Vilâyetine ve tamimen umum Vilâyetlere yazılmıştır.

26-11-929

Hülâsa

Pasaport muamelâtı
hakkında

No. 3213-735

Pasaportlardan 23 haziran 927 tarih ve 1143 numaralı kanuna merbut tarifenin birinci faslında münderiç miktarda harç alınması lâzım geldiği halde bazı mahallerde vukufsuzluk neticesi olarak mezkûr tarife ahkâmı tatbik edilmeyerek yalnız “50, kuruşluk damga pulu ilsakıyla iktifa edilmekte olduğu Maliye Vekâletinden bildirilmiştir.

Hukuku hâzinenin zararını mucip olan bu halin temadisine mahal kalmamak üzere pasaport ve vize harelerinin noksansız istifa edilmesi lüzumunun alâkadarane tefhimi tamimen tebliğ olunur efendim.

30-11-929

Hülâsa

Gayri Müslimlere ait vize
muamelâtı hakkında

No. 3948-155

İstanbuldan muntazam pasaportla infikâk edüp İstanbuldan gayri mahaller için avdet vizesi talep eden gayrimüslim anasıra vize verilüp verilmeyeceği Marsilya baş-Konsolosluğumuzun iş'arına atfen Hariciye Vekâletinden sorulmuş ve

.....

cevaben mezkûr eşhasın taleplerinin is'afında mahzur görülmediği bildirilmekle beraber Ermenilerin bu fırsattan istifade edüp İstanbuldan gayri mahallerde yerleşüp kalmamalarının ve Rumların da uzun müddet ikamet etmemelerinin te'mini için bu kabil kesane vize veren Konsolosların o şahsın vaziyetinden bahsile gideceği Vilâyetin nazarı dikkatini celp etmesi ilave kılınmıştır.

Binaenaleyh bu husus hakkında Vilâyetlerin de idari tetbirler ittihaz etmeleri lüzumu tamimen tebliğ olunur efendim.

— — —

İskan

24-11-1929

Hülâsa

İskan messah ve tevzii arazi
Kâtipleri hakkında

No 92053

Hey'eti Vekilei Celile kararı mucibince üçer ay müddetle istihamları icap edüp kadroları bu suretle tebliğ edilmiş olan iskân messah ve tevzii arazi kâtiplerinin mezkûr üç ay müddetini munkazi olmasına rağmen tebligat hilafına olarak bazı vilâyetlerce halen istihdam edilmekte oldukları cari muameleden anlaşılmaktadır. Hey'eti Vekilei celilenin mezkûr kararı mucibince bu memurların üç aydan fazla müddetle istihdamlarına hiç bir suretle mesağı kanuni bulunmadığı gibi ücretlerinin de itası kabil değildir. Binaenaleyh ileride tazmini mucip bir hale meydan verilmemek için vilâyeti aliyelerinden müddetleri hitam bulmuş olupta eylevm istihdam edilmekte olan bu kabil memur mevcut olduğu takdirde iş'ar ve istişara kâttiyen mahal kalmamaksızın derhal vazifelerine nihayet verdirilmesi tamimen tebliğ olunur efendim.

26-11-1929

Hülâsa

Tasfiye talepnamesi mütem
mimatından olan evrakı ver
miyenlerin vermeleri hak
kında

No.92186

20-10-929 Tarih ve 90640 No. lu tahrirata Zeyildir.

Temlik Kanununun 3 üncü maddesile tayin edilen müddet zarfında tasfiye talepnamesini tevdi edüpte mutemimatından olan vesaiiki tasarrüfiye kefaletname ve saire gibi evrakını şimdiye kadar vermiyenlerin matlup evrakı Kânunuevvel 929 iyesine kadar ihzar ve İskân idarelerine teslim etmedikleri takdirde kendilerine tevfiz suretile emval verilmeyüp İskânı adi muamelesine tabi tutulmaları takarrür ettiğinden bu dairede muamele ifası ve mağduriyeti mucip olmamak üzere de keyfiyetin sureti münasebe ile ilânı ehemmiyetle rica olunur efendim.

—

27-11-929

Hülâsa:

Tevfiz işleri hakkında

No. 92212

11-9-929 Tarih ve 80950 No. lı tahriratu umumiye zeyildir.

Mahalli müretteplerinden istihsal eyledikleri bakiyei istihkak mazbatasile müracaat ederek emval tevfi zi talebinde bulunupta muameleleri ilerileyen bir kısım mübadillerin işbu tebligatı umumiyenin altıncı maddesindeki takyidat dolayisile (mahallî müretteplerinde emval bulunduğu beyanile)

.....

muamelelerini iptal ve evraklarının mürettep oldukları Vilâyetlere iade edilmekte olduğu muamelâtı cariyyeden anlaşılmaktadır.

Her ne suretle olursa olsun istihkak mazbataları kabul ve mukabilinde emval tefvizine mübaşeret edilen mübadillere ait muamelelerin tebligatı umumiyenin altıncı maddesi dolayısıyla iptaline mahal olmayup bu gibilere ait tefviz işlerine devam olunmaması ve yalnız işbu tebligat tarihinden sonra yeniden vaki olacak müracaatlara ait muamelâtın mezkûr altıncı madde ahkâmına tevfik ettirilmesi muvafık görüldüğünden bu yolda muamele ifası rica olunur efendim.

28-11-929

Hülâsa

Açıkta kalan memurların defterinin gönderilmesine dair

No. 92,235

Gerek bu sene ve gerek evvelki seneler kadrosunda memuriyetleri lâğvedilüpte açıkta kalan memurunin esamisile bunlardan başka bir memuriyete alınanların memuriyetlerde tarihi tayinlerinin ve elyevm açıkta bulunanların da miktarı maaşlarile kezalik isim ve unvanı memuriyetlerini ihtiva eder bir kıt'a defterin tanzim ve musaraaten irsali rica olunur efendim.

Nüfus

5-11-929

Hülâsa:

Vefat eden zabitan ve memurini askeriye ailelerine verilen para hakkında

No: 3237

Vefat eden Zabitan ve memurini askeriye ailelerine kanunen verilmesi lâzım gelen paranın bir an evvel tahsisi ile bu ailelerin sefaletine meydan verilmemesi için Müdafaayı Milliye. V. Tekaüt şubesi ile Askerlik şubeleri tarafından pek ziyade çalışılmasına rağmen bazı nüfus idarelerinin vaki istilâmlara geç cevap vermekte oldukları anlaşılmıştır.

Alâkadar memurların ihmâl ve lâkaydisi yüzünden asker ailelerine müteallik muamelâtın sürüncemede bırakılması Hiç bir suretle tecviz edilmeyeceğinden bu günden itibaren sorulan suâllere geç cevap veren nüfus memurlarının şiddetle tecziyeleri, vazifesinin ehemmiyetini anlamıyan lâkayt memurların tasfiyeye tabi tutulması; işlerin çabuk ve muntazam bir halde görülmesi, bu hususun sıkı bir murakaba altında bulundurulması ehemmiyetle tebliğ ve rica olunur efendim.

9-11-929

Hülâsa:

Nüfus vukuatını vaktinde
vermiyenlerden alınacak
para cezalan hakkında

No: 3285

Ceza kanununun mevkii tatbika vaz'na müteallik kanununun yirminci maddesine nazaran nüfus vukuatını kanunen muayyen müddet zarfında ihbar etmemek ve sicilli nüfusa kaydettirmemek fiilleri kabahat efalinden madut bulunmasına mebni ahiren neşrolunan 13- 5-929 tarihli ve 1441 numaralı af ve tecil kanununun şumuli dairesine dahil olduğundan mezkûr kanunun neşrinden evvelki nüfus vukuatı için tahsili lâzım gelen para cezaları affa tabi olduğu Adliye Vekâletinden bildirilmiştir.

16, Mayıs, 929 tarihinde Resmi gazete ile neşrolunan af ve tescil kanunundan sonra hadis olan nüfus vakalarından kanunu medeninini "39,, ve "41 ,, inci maddesi mucibince Doğum vak'asını bir ay, Ölüm vukuatını on gün zarfında ve diğer nüfus vukuatını nüfus kanununun "26, 29, 40,, inci maddelerine tevfikan muayyen müddetler içinde bildirmiyenlerden para cezası alınması lâzım geleceği tamimen tebliğ olunur efendim

— — — — —

Tabiiyet**Konsolosluklara yazılan tamimler**

2-11-929

Hülâsa:

Türk vatandaşlığından iskat
olunan Telemak hakkında

No: 457-686

Hariciye Vekâletinden yazılan 7 - 5 - 929 tarihli ve $\frac{64785}{112}$
Numaralı Umumî tahrirata zeyildir:

Aslen Manastır ahalisinden ve Rum Milletinden 1894 doğumlu
Telemak Nikola Parafesta İcra Vekilleri hey'etinin 30-9-928 tarihli
kararnamesiyle Türk vatandaşlığından iskat edilmiş olmakla badema
Türk vatandaşlığı hukukundan istifadesine ve Türkiyeye girmesine
meydan bırakılmaması için keyfiyet berayı malumat işar olunur
efendim.

2-11-929

Hülâsa:

Türk vatandaşlığından iskat
olunan Ercanik hakkında

No: 2279-685

Nüfus Sicillatımızda İzmitin Geyve Kazasının $\frac{109}{4}$ Numaran Hanesi
üzerine kayıtlı Ermeni milletinden 1302 Doğumlu bir kıta fotoğrafı
merbut Hacı Moses oğullarından Karabet Oğlu Ercanik 23 Mayıs 927
tarihli ve 1041 Numaralı

.....

kanun ahkâmına tevfikân İcra Vekilleri hey'etinin 9-10- 929 tarihli kararnameyle Türk vatandaşlığından çıkarılmış olmakla badema Türk vatandaşlığı hukukundan istifadesine ve Türkiye'ye girmesine meydan bırakılmamak üzere keyfiyet berayı malumat işar olunur efendim.

— — — — —
24- 11 -929

Hülâsa:

Türk vatandaşlığından iskat
olunan Andon hakkında

No : 2483 - 730

Aslen Türkiye tebaasından 1871 doğumlu Köçe oğlu Andon nam şahs 1041 Numaralı kanun Ahkâmına tevfikân icra vekilleri hey'etinin 23- 10- 929 tarihli ve 8480 Numaralı kararıyle Türk Vatandaşlığından çıkarılmış olmakla badema Türk vatandaşlığı hukukundan istifadesine ve Türkiye'ye girmesine meydan bırakılmamak üzere keyfiyet berayı malumat tamimen tebliğ olunur efendim.

— — — — —
24-11-929

Hülâsa :

Ecnebilerle evlenmiş
kadınlar muamelesi için
alâkadarlardan alınan
harçlar hakkında

No: 1556- 731

Hariciye Vekâletinden yazılan 31 -5-929 tarihli ve $\frac{66261}{126}$ Numaralı tamime zeyildir:

1260 numaralı kanunun 2 inci ve 4 üncü maddelerine ve 1 - 1 - 929 tarihinden evvel Ecnebilerle evlenmiş kadınlar

.....

muamelesi için de 5 inci maddesine tevfikân alâkadarlardan alınarak Vekâletimize gönderilmesi lâzımgelen harçlar ile Damga Pulu bedelleri için tanzim olunacak Çeklerin bundan sonra Tabiiyet müdürlüğü namına tanzim ettirilmesi ve bu çeklerin Bankalara cirosu ve tahsil makbuzu için damga pulları bedeli olarak Onar kuruş ilâve ettirilmesi lüzumu tamimen beyan olunur efendim.

— — — — —

**929 senesi ikinci ve üçüncü üçer aylık kaçakçılık vak'aları
hakkında iki hülâsa**

Nisan, Mayıs, Haziran, Aylarında Vilâyetlerde vuku bulan kaçakçılık vak'alarının Hülâsasıdır:

1 — Ankara, Aksaray, Edirne, Kırşehir Vilâyetlerinde kaçakçılık vak'ası olmamıştır.

2 — 59 vilâyette vuku bulan kaçakçılık vak'a faillerinin % 98 i derdest edilip ciheti Adliyyeye tevdi edilmişlerdir.

Müsadere edilen eşya ve saire berveçhi ati derç edilmiştir.

		35617478			
Sigarakâğıdı	V.		Kömür	7757	„
Tütün		59582	Hayvan	326	Ad.
	K.				
İskanbilkâğıdı		1215	Otomobil		
	D.			1	„
Rakı		3553	gazyağ	5	T.
	K.				
Şarap		1649 „	İspirto	27	„
Konyak		95 „	Havan	13	Ad.
Cipre		4495 „	Havan bıçağı	65	„
Soma		100 „	Tömbeki	89	K.
Tuz		62786 „	Çakmak	100	Ad-
Şeker		6128 „	Kibrit	286	Ku.
Buğday		1677 „	İmbik	214	Ad.
Tahta		781Ad.	Asker sigarası	91	„
Un		160 K.	Firens.	22	P.
Pirinç		500 „	Tabanca	1	Ad.
Sadeyağ		34 „	Mermi	149	„
Şurup		28 „	Dinamit	40	„

Barut	436	K.	Semer iskeleti	240	Ad.
İpekli mutelif eşya	272	Ad.	Av derisi	124	„
M.eşya	39221		Benzin	20	T.
	K.				
	7				
Altun yüzük	Ad..		Kolonya	8	Ş.
Gümüş yüzük	61	„	Kahve	1	K.
Mecidiye	72	Ad.	Hurma	4	K.
Esrar	344	K.			

Temmuz, Ağustos, Eylül, aylarında Vilâyetlerde vukubulan kaçakçılık vak'alarının hülâsasıdır.

1 — Edirne, İstanbul, Kars, Muş, Hakkâri, Tokat, Artvin, Aksaray, Vilâyetlerinde kaçakçılık vak'ası olmamıştır.

2 — Çankırı, Elâziz, Erzurum, Niğde, Siirt, Urfa, Yozgat, Ankara, Vilâyetlerinden Rapor gelmemiştir.

3 — Vilâyetlerde vukubulan kaçakçılık vak'a faillerinin yüzde doksan yedisi derdest edilmiş ve ciheti Adliyeye tevdi edilmiştir.

4 — Müsadere edilen eşya ve saire berveçhi ati dercedilmiştir:

Sıgarakâğıdı	33675051		Gümüş	111	Ad.
V.			Altın	66	„
Tütün	31636	K.	Mecidiye	66	„
Rakı	3093	„	İçki	3300	Ş.
Şarap	601	„	Soma	128	K.
Konya	1	„	Cibre	9893	„
Tuz	2468	„	Muhtelif	2445	„
Kopyek;	5110	Ad.	Elbise	471	Kat
Kereste	4422	„	Havyar	40	K.
İskanbilkâğıdı	3927	D.	Kuruüzüm	326	„
İspirto	65	T.	Un	444	„
Havan	209	Ad.	Yün	40	„
Piçak	9	„			

Yağ	20 K.	Kaşık	20280 D.
Hurma	3 “	Kolonya	12 Ş.
Lokum	22 “	Sabun	35 K.
Pirinç	213 “	Hayvan	320 Rs.
Şeker	1734 “	Ayakkabı	15 Ç.
Kahve	169 “	Tüfenk	3 Ad.
Sirke	779 “	Barut	49 K.
Arpa	212 “	Fişenk	26 Ad.
Buğday	2006 “	Tümbeki	76 K.
Gaz	844 “	Kibrit	1553 Ku.
Kömür	1500 “	İmbik	24 Ad.
Aktariye	238 “	F. Sigarası	64 “
		Esrar	7 K.

Vefat eden Meslekdaşlarımız

j

Gediz kaymakamı Halit bey

Mezunen İstanbulda bulunan Kütahya Vilâyetinin Gediz kaymakamı Halit bey Kadıköyünde bir otobüsten düşerek feci bir surette terki hayat eylemiştir. Mumaileyh 1291 de İstanbulda doğmuş ve tahsili alisini mektebi mülkiyede ikmal ederek 1314 de şehadetname almıştı. Maiyet müddetini Konyada ikmal ettikten sonra 315 den itibaren sırasıyla Plümür, Hamidiye, Mecitözü, Silivri, Yakova, Metroviçe Hankin, Hindiye, Kandıra, Mazkirt, Hısnımensur, Samra, Eleşkirt, Terme, Mücür, Gebze kaymakamlıklarında bulunmuştur. En son memuriyeti Gediz idi.

Yıldızeli kaymakamı Ahmet Şevki bey

Sivas Vilâyetinin Yıldızeli “Yeni han,, kaymakamı Ahmet Şevki bey tedavi altında bulunduğu Sanatoryomda 28 11 29 tarihinde vefat etmiştir. 1297 de Gümüşanede doğan mumaileyh iptidâi ve rüşdî tahsilini mahallî mekteplerinde ikmal ederek Gümüşane evrak memurluğunda, dorul, kelkit kazaları tahrirat kâtipliklerinde Ardeş, Korum, Kürtün, Kızılcanahiyeleri müdürlüklerinde Dorul, Kelkit, Yıldızeli kaymakamlıklarında bulunmuştur. Allah her ikisinede rahmet eylesin.

.....

Gayri resmî kısım

Mahallî işler

Fransada Vilâyet hususî idareleri ve selâhiyetleri

— 3 —

Fransada Vilâyet hususî idareleri, Muhtelif tarihlerde vasi selâhiyetlerle teşhiz edilmiş ve hatta bazı ahvalde, bu selâhiyet valinin nüfuzu fevkine çıkmakta bulunmuştur. (1)

Fransada umumî meclisler, her nahiye için bir âza hesabı ve doğrudan doğruya arayı umumiye ile müntehap mümessillerden mürekkep ve vacibülfaz kararlar ittihazına selâhiyet bir uzviyettir. Üç senede bir âzasının yarısı tebdil olunur. Yani her azanın temsil ve vekâlet sıfatı altı sene devam eder.

Umumî meclislerin böyle seri usulinde tebdili, meclisin müstemirren devamı mahiyetinde ve başlanan işlerin ikmalî hususlarını ve yeni gelecek azanın işe alışincaya kadar eski âzadan istifade etmelerini temin için kabul edilmiştir.

Bu sene nısıf âzanın tebdili ve yerlerine yenilerinin intihabı senesidir (1929).

Umumî meclislerin âza adedi 17 ile 67 arasında Vilâyete merbut nahiye adedine göre tebeddül eder. Bununla beraber

¹ 19 No. lı idare; mecmuası - Vilâyet hususî idareleri

.....

Nahiye nüfusunun yekûnu ne olursa olsun bir âzadan fazla âza intihap ve umumî meclise izama selâhiyettar değildir. Nahiye, ancak bir âza gönderebilir (10 ağustos 1871 kanunu madde: 4)

Yirmi bir yaşında bulunanlar İntihap etmek ve yirmibeş yaşında bulunanlarda intihap ölmek hakkını haizdirler. Hakimler, bilfiil askerlik edenler, sakıt hânedan âzaları, kanunen müstafî adolunan âzalar ve gayri kanunî olarak meclisi umumî halinde toplananlar intihap olunamazlar.

Bir kimse iki umumî mecliste âza olamadığı gibi bir umumî meclis âzası aynı zamanda sancak meclisinde âzalık yapamaz, memurlarda vazifei memureleri mıntakasında âzalığa intihap edilemezler. Vilâyet işlerinin mütaahhitleri de meclisi umumiye âza sıfatı ile giremezler.

Umumî meclisler, senede, alelâde olarak iki defa içtima ederler içtimalardan birisi büyük paskalya bayramını takibeden ikinci pazartesinden başlâr ve müddeti içtima âzamî on beş gündür bu içtima, Nisana tesadüf eder. Diğerî on beş Ağustos takip eden ilk pazartesinden başlâr. Fakat Ağustos içtimalarının tarihini tebdil edebilmek üzere 9 temmuz 1907 tarihli bir kanunla umumî meclislere selâhiyet verilmiştir. Mamafî bu tarih hiç bir zaman birinci teşrin iptidasını tecavüz edemez ve içtimalar âzamî bir aydan fazla devam edemez. İçtimaların en geç 8 teşrinievvelde hitam bulması meşruttur.

Umumî meclisler Fevkalâde olarakta toplanırlar bu, Doğrudan doğruya hükümeti merkeziyenin göstereceği lüzum üzerine olabileceği gibi Meclisi umumî âzasından üçte ikisinin meclis riyasetine tahriren vaki olacak talebi üzerine vali tarafından yapılacak davet ile dahi olur.

Yalnız her iki şekilde de Fevkalâde içtima müddeti sekiz günü tecavüz edemez.

Kanunla muayyen zaman ve mekân haricinde yapılacak

herhangi bir içtima ve müzakere hükümsüzdür ve icabında mucibi cezadır.

Umumî meclisler, 10 ağustos 1871 kanununun 35 inci ve 36 ıncı maddelerde 5 nisan 1884 Kanununun 43 üncü Maddesi mucibince irade ile kabili fesihtir. Fakat bir irade hiç bir zaman bir meclisi umumîden başkasını fesh edemez. Yani bir irade ile iki ve daha Ziyade meclisi umumî fesh- olunamaz ve irade ile fesh keyfiyeti umumî bir tedbir olarak asla kullanılamaz.

Umumî meclisler, bütçe ve hesabı kat'iyi ağustos içtimasında tetkik ve tastik etmek mecburiyetindedirler. Adi içtimalarda umumî meclisler ruznamei müzakerata hakimdir. Fakat fevkalâde içtimalarda sebebi içtima ile mukayyettir.

Meclisi umumî içtimaları 1848 tarihli bir kanun ile aleni olmuştu. Bu aleniyet bilahara lağvedilmiş ve nihayet 1871 kanunile tekrar ihdas olunmuştur. içtima esnasında valinin meclise hakkı duhulu vardır: Mecliste söz söyleyebilir ancak kendi hesabatının müzakeresinde meclisten çıkar.

Umumî meclisler kendi aralarında muhabere edebilirler. Ve departimanlar arasındaki müşterek menfaatları müşterek Konfranslar akdederek tetkik ederler.

Bu Kofranslarda alâkadar her umumî meclisi temsil edilir. Bu temsil hey'etleri Vilâyet daimi Encümenleri olabileceği gibi, meclisi umumî tarafından Kofrans için kendi âzası arasından ayrıca intihap edilmiş hususî bir komisyon dahi olabilir.

Valiler her vakit bu müşterek Konfranslarda bulunabilirler. Bu Konfranslar neticesinde verilecek kararlar alâkadar umumî meclislerce kabul edilmedikçe vâcibülcira değildir, aynı zamanda, bu konfranslar, hiç bir zaman, bir departimanlar birliği, yahut sindikası mahiyetini iktisap edemez.

.....

15 Şubat 1872 tarihli bir kanunla Fransız ihtilâlcileri umumî meclislere gayet mühim bir selâhiyet vermişlerdi. Oda şöyleidi: Millet meclisi, gayri meşru olarak fesholunur yahut gayri meşru olarak ictimadan menedilirse umumî meclisler, vasi hukuk ve selâhiyetle toplanırlar ve her m elışı umumî tarafından ikişer mürahas intihap olunarak muvakkaten millî bir meclis teşkil ederler idi. Bu, 1835 kanunile lağvedilmiş telakki edilmektedir.

Meclisi umumîlerin, hükümetçe müddeti muayyene de itiraz ve ya feshedilmediği takdirde vacibülicra kararları olduğu gibi hükümetin tastikile kesbi katiyet edecek karartanda vardır. Bundan maada, mütalaa ve rey beyanı mahiye ünde icrası vacip olmyan istişari kararları dahi vardır-

Fransız umumî meclislerinin Malî selâhiyet ve vazifeleri pek mühimdir.

Bu selâhiyet asıl bütçe tanziminde kendisini gösterir, Vilâyetler bir bütçe yapmak ve hesabı kat'i tanzim etmek mecburiyetindedirler. Bu vazife diğerlerinden çok farklı bir mana ifham eder. 1871 kanununun 37 inci maddesi mucibince; mahallî her bir iş bir masrafı icap ettirir. Ve her masraf bütçede nazarı dikkata alınmış olmak lâzımdır.

Bu kanunun 40, 41, inci 58, 59, 60, 61, 62, inci maddelerindeki bütçe tanzimi selâhiyetleri 30 haziran 1907 kanunile daha ziyade tevsi ve takviye edilmiştir.

Bütçeler; adi ve fevkalâde olmak üzere iki kısmı ihtiva eder. Adi bütçenin varidatı müttarit, mükannen ve muntazam evsafıta irattan mürekkettir ki adi kesri munzamlar buraya dahildir. Kanunun 58 inci maddesine göre adi bütçenin varidatı şunlardır:

Âzami miktarı her sene muvazenei maliye kanunile tesbit olunan adi kesri munzamlar varidatı.

Adi iradın kâfi gelmemesinden dolâyı her sene Umumî meclişçe tesbit ve kabul olunan küsüratı munzammadaki bu

.....

da muvazenei umumiye kanunile tahdit edilir. Yahut bir irade ile selâhiyet verilir. Tahsisen köy yolları masrafı için vazolunacak küsüratı munzamme hasılatı, âzamisî maliye kanunile tesbit edilir. 1829 ve 1898 Kanunları mucibince kadastro küsüratı munzammesî.

Vilâyet emlâk ve akar hasılatı

Müruriye hasılatı: Vilâyete ait Yollar üzerindeki nehir geçitlerinden ve nehir üzerindeki sallardan her sene muvazenei maliye kanununa merbut bir tabloya tevfikân Dahiliye nezareti bütçesinden Vilâyetlere mahsus olarak kabul edilen tahsisat ki nisbeti Vilâyetlerin malî vaziyetlerine göre tesbit olunarak Vilâyetlere devlet bütçesinden hisse verilir.

Mecnunlara ait işler için devlet ve kommün hissesi.

Muavenete muhtaç çocuklar için devlet ve kommün hissesi.

Birinci yaştaki çocuklar için himaye masrafına devletin iştirak hissesi.

Meccani muaveneti sıhhiye için, Sıhhati Umumiye için ve ihtiyarlara muavenet için Kommünlerin ve devletin hissei muaveneti.

Köy hizmetleri için Kommünlerin ve diğer müesseselerin hissei muaveneti.

Otomobillerden alınan varidat, Vilâyet tramvaylarının ve mahallî şömendöferlerin muhtemel varidatı ve saire.

Adi bütçenin masrafları

Bunlar Vilâyet menfaatine ait daimi ve senelik masraflarıdır. Bunlar mecburî ve İhtiyarî masraflar namile ikiye ayrılır.

.....

Mecburî masrafları Umumî meclis kabul etmek mecburiyetindedir. Aksi taktirde bütçenin tastiki esnasında nazarı dikkate alınır.

Fevkalâde bütçenin varidatı

Bunlar Fevkalâde küsüratı munzamme ile bir sermaye mahiyetinde olan iratlardır.

Fevkalâde küsüratı munzamme için, muvazenei maliye kanununun tahdit ettiği yahut hususî bir irade ile fevkalâde masraflar için mezuniyet verilen saha ve nisbet dahilinde her sene meclisi umumî tarafından kabul edilen miktar esastır.

İstikraz hasılâtı, hebe ve teberrüat, satılan emlak hasılâtı, bilumum diğer arizi ve muvakkat varidat ve saire fevkalâde bütçenin iradını teşkil eder.

Fevkalâde bütçenin masrafları da arizî ve muvakkat masraflardır.

Bütçenin tastiki

Bütçenin tastiki de nazarı dikkatta bulundurulmuş en mühim esas mecburî masrafların bütçeye ithal edilmediğinin kontrol edilmesi keyfiyettir.

Bunun için 30 haziran 1907 tarihli kanunun 61 inci maddesinde mecburî masraflar birer birer tadat edilmiştir.

Başlıcaları şunlardır

Vali ve vali muavinliği (Sancak mutasarrıfları) Konaklarının bedeli icra, mobilyası ve idare masrafı.

(1926 tarihinde mutasarrıflıklardan 106 sı ile 71 vilâyet kâtibi umumiliği lağvedilmiştir.)

.....

Mekâtibi iptidaiye için 1879 kanununun 1 ve 2 inci maddeleri mucibince Vilâyete mevdu vezaif masrafı.

1885 Kanunu mucibince Ana mektepleri Müfettişesinin Maaş ve harcirahının nısfı bundan maada daha beş altı nevi masraf mecburî masraflar arasındadır.

Bütçeler hükümetin tastikile kesbi kat'iyet eder. Bu kayıt meclisi umumî mukarreratının hükümet reisinin tasvibine muhtaç ve müftekir olduğunu gösterir, ve zahiren öyle görülür ki meclisi umumi bütçe üzerinde ancak zaif bir selâhiyete maliktir. Öyle bir zafiyet ki bütün diğer selâhiyetleri de zaiflâtır, Fakat hakikatta böyle değildir. Esasen hükümet reisi kanun dairesinde yapılmış bir bütçeye tasvip reyini vermek zaruretindedir. Aynı zamanda hükümetin bütçeyi yeniden yapmağa selâhiyeti yoktur. Yalnız bütçede mecburî masraflarla vacibültekiye Vilâyet borçlarına mukabil tahsisat konmamış ise, bu mebalîğ için hükümetçe bir irade ile resen bütçeye tahsisat konur ve burada resmî gazete ile ilân ve kavanin mecmuasına derçolunur.

Bütçe üzerinde bundan maada tadilâtı kanunun 62 inci maddesi şöylece menetmiştir :

Bundan başka hiç bir masraf re'sen vazolunamaz ve bütçeyi tastik eden irade ile meclisi umuminin tesbit ettiği diğer hususatta tebeddülât ve tadilât yapılmaz.

Bundan anlaşılıyor ki umumî meclisler hakikatta bütçelerine hakimdirler.

Ve nihayet Fransız umumî meclisleri diğer teşebbüsler için icap eden vesaiti mâliyeyi ihzarda serbesttirler ve bu meyanda 30 senede kabili itfa istikrazlar aktedebilirler bu malî hürriyet ve serbesti Vilâyet işlerine icraî bir veçhe verir. (arkası var)

K. Naci

Müntazam ve temiz idare

Hükümet tarafından irtikâp, irtişa, sui istimal ve kaçakçılık gibi cürümlerle alakadar olmakla maznun ve müttehem görülen memurlar hakkında ne suretle takibatta bulunacağını ve hangi usule tebean mahkemeye verileceklerinin tayin ve tesbit eden bir kanun layihasının hazırlandığı malumdur.

Bir idareciye böyle bir layiha ihzarının telkin edeceği fikir şudur:

1 — Nizamı içtimaiyi müteessir eden bu kabil fenalığın mevcüdiyeti.

2 — Bu kabil ceraim erbabından olan memurların tecziyeleri için mevcut kanunî takibat usullerimizin kâfi ve matlup gayenin teminine muktedir olması.

3 — muntazam ve temiz bir idarenin müsamaha edemiyeceği bu fenalıkların imhası ve meni husulü için hükümetçe Radikal bir tarzde mücadeleye başlaması.

İdareden mütevellit ve ya idareyi alakadar eden bu fenalıklar memleketimizde bugün vücut bulmuş değildir. Ceza kanunlarımızın bu kabil Cerayim için ağır cezalar koymasından anlaşılarki bu fenalıklardan öteden beri müteessiriz; ancak istipdat ve meşrutiyet devirlerinde mürtekip ve mürteşi memurların mahkemeye verildikleri, hele mahkûm oldukları işitilmemiştir. Bilhassa yüksek memurlardan Divanî âli teşkil ederek hesap sormak iptida Cumhuriyet hükümetimize nasip olmuş bir mazhariyettir.

Şurası da bir hakikattirki hükümetin bu fenalıkların ademi

tekevvünü hususundaki arzu ve gayesini temine hali hazırda mevcut usul ve takibat vesaiti kâfi gelmemektedir. Bilhassa memleketimizin siyasi coğrafyası, malum olan eşya üzerindeki inhisarlar dolayısıyla vücut bulan kaçakçılık, hükümetin üzerinde müstemirren meşgul olması lâzım gelen bir vaziyet ihtas etmiştir. Bu vaziyeti yakından gören hükümet, memurları aleyhinde mevcut takibat usullerini gayenin süratle istihsalini temin edecek yeni ahkâm ile kuvvetlendirerek bu layihayı ihzar etmiş, ve bu suretle yeni ve meşkûr bir mücadele safhasını daha açmıştır. Bizim bu noktada söyleyeceğimiz şey, adi bir zan ve ya iftira üzerine namuslu memurlarında takibata maruz kalarak şeref ve haysiyetlerinin ve binnetice idare nüfuzunun münkesir ve müteessir olması tehlikesine layihanın imkân vermemesidir. filvaki esasen masum olanların mahkemede beraet, etmeleri tabii ise de o zamana kadar devam edecek olan takibat ve mevku- fiyet memur ve idare nüfuzunu hayliden hayliye kıra bilir. Bu kanun layihası hatıra gelen mahzura imkânı husul vermemek şartile idare fenalıklarile mücadele için müessir bir silâhtır. Fakat ilâve edelimki kâfi bir silâh değildir. Bu kabil fenalıkların dünyanın her tarafında en asri muntazam idarelerinde de, hatta kabili kıyas olmayacak nisbet ve vüsatta vukua gelmekte olduğu göz önüne alınırsa mücadeleye vereceğimiz ehemmiyetin derecesi anlaşılır.

Biz bu makalemizde bu güzel layihanın istihdaf ettiği yüksek gayeyi temine hadim bazı tedbirleri mevzu münakaşa edeceğiz.

Bu layihanın maksadı filhakika fenalık maznunlarının sur'atle mahkûmiyeti isede maksadı asli memurların mahkûmiyetinden ziyade onların bu seri ve şedit takibattan yılarak bu gibi yolsuzluklara cesaret edememeleridir. Bu kanun doğrudan doğruya memurların ruhiyat ve ahlakıyatını islâh

.....

maksadını istihdaf ediyor. Biz ise bu tetbire ilâveten işleri islâh etmek çaresinden bahsedeceğiz, yani işler öyle kıvam ve insiyaka girmelidir ki memur istese dahi fenalığı yapmağa muktedir olmamalıdır. Fenalık vukua gelmemek için tavsiye edeceğimiz tetbirlerden biri, hükümetin her hanğı şube ve dairesinde iş takıp edecek komisyoncu simsar, dellal ve emsalinin muayyen evsaf ve ehliyeti haiz olması, ve bunlardan ehliyet, evsaf ve ahlakı matlubeyi haiz olanlara birer ehliyetname verilerek ancak bu gibileri İdarî devairde aharın işini takibe müsaade edilmesidir.

Dikkat edilirse görülrki bu kabil sui istimallerin birinci amili ve vasıtası ekseriya bu kabil işleri görenler olmuştur. Bu mutavassıtlar çok dafa iş sahibinden memura verileceği behanesile gayri meşru para alır. Hatta iş sahibine karşı para nın kime verileceğini tayin etmiyerek telmih tarikile bütün bir dairenin namus ve haysiyetini bulaştırır. Memurların namus hasiyetlerini işletmek onlarla oynamak bu kabil şahsiyetlerin adeta san'atı, servet menbaidir. Bu fenalık bir İçtimaî maraz ise bunun mikroplarını yaşatan ve örten vasat bu şahsiyetlerdir. Binaenaleyh bu temizlik, bu ahlak sıhhatinin korunması mücadelesinde alınacak vaki tedbirler meyanında mutavassıtlara ve onların oynadıkları rollere ehemmiyet vererek bu şahsiyetlerin sureti intihap ve mesailerini sıkı bir kayıt ve usule tabi tutmalıdır.

İkinci tedbirimiz hükümet şuaabat ve dairelerindeki halka ait işlerin sureti ruiyeti ve bu dairelerin dahilî tertibatı hakkındadır.

Bizde resmî dairelerde alakadar iş sahibi yahut onun vekâletini demlide eden ve ya onun namına hareket eden muakkip, işi kendisi takıp eder. Evrakı bizzat daire daire, şube şube, masa masa dolaştırır. Bu vesile memurlarla teklifsiz olur, işi takıp eden bir komisyoncu ve ya simsar ise kendisile

.....

münasebet peyda ettiği memurla iş sahibinin gözü önünde öyle hareket ederki zavallı adam bu simsarın memur yanında hususî bir mevki ve nüfuzu olduğuna zahip olur, ve memura verileceği behanesile aldatılarak parası alınır.

Hüsnü niyetin memurda olmadığı ahvalde ise, memur masasına gelen işin kime ait olduğunu bilir, ve iş sahibinin müracaatında kendisini başka işlerle meşğul göstererek bililtizam onu geride bırakır, iş müstaceldir,sahibi onun bir an evvel çıkması için fedakârlığı göze almıştır, işte bu vaziyette artık fenalığın doğması için her türlü muhit ve şerait hazırlanmıştır.

Dairelerden işlerin bu gibi fenalıklara, ve iltizamı gayri iltizamı teahhurlere meydan vermeden sürat ve intizamla çıkması ve gerek memurların rüşvet, bahşiş istemelerine imkân verecek karşılarında iş sahibi bulunmaması ve gerek iş sahibine işinin bir an evvel çıkabilmesinin fedakârlığı istilzam ettiğini aklına getirmemesi için işler dairelerde sahibinin veya vekilinin bizzat takibile değil otomatik olarak çıkmalıdır.

Bir Bankada, şirkette tatbik edilen usuller neden devlet dairelerinde kalemlerinde tatbik edilmemelidir?

Devlet devairi ve aklamı öyle bir makine halinde kurulmalıdırki medhalden giren iş lâzım gelen çarkları kendi kendine dolaştıktan ve mamul bir hale geldikten sonra mahreçten çıkmalıdır. İşlerin çıkması bu yolda otomatik hale girdikten ve işlerin şahsın müdahalesine hacet kalmadan çıkmakta olduğuna efkâri umumiyede kanaat geldikten sonra halk mütevassıta müracaattan da müstağni kalır, ve bu sanatta meselâ umumî harpteki vağon alım satımı işi gibi tarihe intikal eder.

Şurasını da kaydedelimki bizde resmî devair ve kalem bürolarının tarzı teşekkülü işlerin böyle otomatik olarak ve

.....

sahibinin kademe kademe, masa masa takibine lüzum kalmadan çıkması için icap eden azamî şeraiti haiz değildir. Bizde kalemler bürolar, küçük, küçük odalara taksim edilmiştir; bu odalar çok dafa loş mahrem bir muhit haline girmiştir; evrakın bir odadan diğerine gitmesi hayli mühim bir mes'eledir. İş sahibinin bu odalardan birine girebilmesi muamele evrakını bir odadan diğerine götürtebilmesi için çok dafa bir hademenin lutfuna müracaat ettiği vakidir

Bazı devairde işlerin mütevasıtların tılsımlı müdahalesine meydan vermeden çıkamıyacak kadar muattal bir hal almasında resmî dairelerin mimari vaziyetlerinin büyük dahli olmuştur.

Tıpkı Bankalarda olduğu gibi bir odadan ibaret büyük bir daire farz ediniz; bütün memurlar burada masalar etrafında taksim edilmiş, halkın ve erbabı mesalihin bulunacağı yerle mesai dairesi bir parmaklıklı bölme ile ayrılmış ve müracaat imkânını temin için gişeler vücade gelmiş; her kesin gözü önünde cereyan eden bu açık, temiz muntazam tarzı mesaide gizli kapaklı kombinezonlar, kulağa fısıldamalar vücade gele bilirmi? Bu tarzın faydelerinden diğerleri de hademe, tenvir ve teshin masraflarından büyük bir tasarruftur. Bu tarzda teftiş ve mürakabede büyük bir kolaylıkla ve müstemirren yapılabilir. Daire şefi bir nazarda kimlerin iş başında olup olmadığını çalışup çalışmadıklarını derhal görür.

Memurlarımızı böyle toplu bir halde, bol havalı bol ziyalı büyük ve geniş yerlerde çalıştırmağa başladıktan ve karanlık hüviyetli şüpheli ahlaklı mütevasıtların iş behanesile masalara temaslarını keserek işlere gayri şahsî bir mahiyet ve otomatik bir hareket verdikten sonra mevcut sui istimler yahut sui istimal dedi koduları ortadan kalkacak, mevzuu

.....

bahs olan Şedit takibatın tatbikine sebep ve mahal kalmıyacaktır.

Mademki içtimai bir hastalıkta mücadeledeyiz, bu bapta tedbir ittihaz ederken, basil hamillerini bertaraf etmeyi unutmamalı, bol ve temiz havanın, aydınlığın Őifa bahş tesirlerinden istifade etmelidir.

M. Atıf

Belediye Hayatı

Belediye işleri halkın en mühim ihtiyaçlarıdır.

Memleketimizin muhakkak bir inkırazdan kurtarıldığı, milletin idareye hakim olduğu gündenberi her tarafta hümmalı ve büyük bir faaliyet yaşıyor.

Asırlardanberi harap ve metruk Türk vatani şimdi dört ve beş sene içinde tanınmıyacak bir mâmuriyete girmektedir.

Şarkın hırafatına arkasını dönen Türkün şimdi gözünün önünde yalnız hakikatlarla yaşıyan Avrupa ve medeniyet cihanı vardır. Bu itibarla, imar ve İslâhatımızda heman aynen Avrupa usullerini almak zarureti ve faidesini görüyoruz.

Bahusus; bizden asırlar evvel başlıyan bu usuller o vakıttanberi tecrübe devirlerini geçirmiş, ve bize hazırlanmış bir medeniyet mirası olarak kalmıştır. Yegâne külfetimiz bu zengin miras ve hâzineyi görmek, anlamak ve ondan istifade etmektir.

Belediyecilik ise Avrupa medeniyetinde birinci mevkiî işgalediyor:

Halkın doğrudan doğruya refahına, hergünlük hayatına ait mes'elelerle dolu olan belediye işleri bütün idare memurlarımızın şüphesiz en mühim meşgalesi ve endişesidir. Onun içindirki, burada Avrupa belediye teşkilatım, müessesatını elimizden geldiği kadar ortaya koymağa çalışacağız; ve bu meyanda bir çok şehirlerimizde inşasına başlanan mezbahaları ve sırasile diğer mes'eleleri bahsımıza mevzu olarak alacağız ..

Alaaddin Cemil

İstanbul ve Paris Hukuk Fakültelerinden Me'zun

Mezbahalar

Varidat menbaı olabilirimi ?

Asrı Hukuk ve nazariyata göre; mezbaha rüsumu (İnşa ve işletme) masraflarını (uzun bir müddette) ödeyecek mıkdarı geçmemektedir.

Gazeteler, Adanada bir mezbaha inşaatı münakaşasını ilân ediyorlar. Acaba bu mezbaha inşa olunduktan sonra alınacak rüsumun mıkdarı ne kadar olacaktır? bunu bilmiyoruz.

Fakat, burada izah edeceğimiz ve pek yakınlarda bizim kanunlarımızada girmesini temenni ettiğimiz Avrupa hukuku ve bilhassa Fransa kanunlarına göre bu resim miktarları malum ve muayyendir.

Mezbahaların mevcudiyeti doğrudan doğruya sıhhati umumiye ile alakadardır. Sıhhati umumiyeye halkın istihlakine arzolanacak gıda maddelerinin salim olmasını amirdir. Bu maddeler içi de ise et hassatan vazii kanunun dikkatini celbetmiştir.

Fransada, esas belediye kanunu olan (1884) kanununda belediye reislerine bütün mevaddı gıdaiye satışlarında bunların teftiş edilmesi hakkı bahsedilmiştir. Belediye reislerine mevaddı gıdaiye hakkında talimat ve evamir istar etmek hakkını diğer muhtelif kanunlarda takviye etmiştir. Hatta et mes'elesinde (1884) belediye kanunundan çok evvel 15 nisan (1838) tarihli bir (ordonance) umumî mezbaha olan yerde hususî mezbahaların kapatılmasını amirdir.

.....

Bilahara umumî mezbahaların inşasını teşvik ve te'min için, 1 Ağustos 1864 tarihli bir irade ile nahiyelere inşa ettirecekleri mezbahalar için kilo başına (0,015) santime kadar resim vaz'ı hakkını vermiştir. Fakat resme böyle azamî bir hat tayin olunmakla beraber, ne hesabı üzerine istinat edeceğine dairde kanunda sarahat vardır.

Dekrenin (2) inci maddesi; resmin mezbaha inşa masrafı ile sermayesinin faizini, ve müessesenin işlemesini te'min edebilecek miktarı tecavüz edememesi tasrih olunmuş ve maddede (mezbahaların nahiyeler için bir varidat menbaı olmayacağı) zikredilmiştir.

(3) ncü maddede ise resme âzamî bir hat tayin edilmiştir.

Bu suretle; mezbahanın inşa masrafı büyükte olsa; resimde bir haddi âzamî mevcut olduğundan, inşa sermayesinin (uzun bir müddette) itfası mecburiyeti kendiliğinden meydana gelmiş oluyor.

Mamafih dekrenin mevzuatı ihtiyacı umumiyeyi tatmin edemedi, zira bu dekrede:

1 — yalnız zephiye resmi tayin edilmiş ve etlerin alelumum muayenesi düşünülmüştür.

2 — Hususî kesim yerleri için hiç bir kayıt ve tedbir bulunmuyordu.

Bu sebeplerden dolayı çoktanberi lüzumu olan bir mütemmim kanun, (8) Kânunsani 1905 de neşrolundu.

Yeni kanun yalnız mezbaha resimlerinden değil, gerek umumî mezbahalarda gerek hususî kesim yerlerinde etlerin teftişini tayin ediyor. Elyevm mer'î olan bu kânunda (Zephiye resmi) ve (teftiş resmi) olarak kilo başına âzamî (0, 02) santim kabul olunmuştur. Ayrıca bir âzamî resim için, nahiyelere amorti müddeti ve hesaplarını vermek mecburiyeti de tahmil olunmamıştır. Fakat, resmin (0,015)

.....

santimden (0, 02) santime çıkması azamî bir hat tayini gibi en mühim esasa hâlel getirmemiştir.

Bu suretle nahiyelerin hesap vermek mecburiyeti olmamakla beraber, amorti müddetinin uzun olması mecburiyetine riayet zarureti devam etmekte ve nazariyenin esası baki kalmaktadır.

Hususî kesim yerlerinde etleri teftiş resmi olarak bu kanuna tevfikân (0, 01) santim alınıyordu.

Bundan başka nahije haricinde kesildiği halde nahije dahilinde istihlâk edilecek etler de azamî (0, 01) santim resme tabi idi.

Evvence belediye mezbahaları civarında hiç bir kesime müsaade edilemezken (1905) kanununda muayyen bir mesafede kesime müsaade edilmiş ve bunun takdiri valiyeye bırakılmıştır. 24 Ağustos 1908 tarihli bir dekre de bu kanuna bir çok hususâtı tayin etmektedir. Zephiye resmi kesilmiş et üzerine alındığından bu kanun tatbikında, bilhassa küçük yerlerde ihtilâfatı mucip olmakta idi. 8 Nisan 1910 maliye kanununun (65) inci maddesi ise resim esasının hiç bir usulü cibayete istinat etmediğini ve nahiyeler böyle bir usul ile icbar edilmeyeceğini ilan ederek tartı yüzünden ihtilâfatın halli için nahiyelere serbesti vermiştir.

Mezbahalara ve et teftişatına dair heman esas kanunu diyebileceğimiz bu (1905) kanununun yalnız zephiye resmi (8) Kânunsam 1921 tarihli bir kanun ile tadil edilmiştir.

Bu son kanuna nazaran, zephiye ve teftiş resmi olan (0, 05) santime iblâğ olunmuştur. Yalnız teftiş resmi olan (0, 01) santim de (0, 03) santime çıkarılmıştır. Hatta bu âzamî (0, 05) santim, Dahiliye Nazırının müsaadesile, mezbaha inşası veyahut tecdiden tamiri için, (\ 0) santime kadar da çıkarılabilir, zephiye resmî (0, 02) santim iken bir sığır için (250) kilodan tahminen (5) Frank, Dana için (75) kilodan (0, 50) frank resim isabet etmekte idi.

Parisin (La Villette) denilen mezbahasında vasati senede (400, 000) Sığır (225,000) Dana, ve (1,150,000) de Koyun kesildiğine göre (3) milyon franklık bir yekûn hasil eder. (1921) kanunu ile (5) santime çıkarılan resim ile demek ki (7) buçuk milyon franktır.

Fransada umumî mezbaha inşa ve te'sisi ve zephiye resmi mikdarının tayini (1825) tarihli bir Dekre mucibince Dahiliye Nezaretine aittir.

Mezbahalarda kanun ile tahdit ve tayin edilen bu zephiye resminden başka birde (tasce de cheville) denilen resim vardır. Bu iki resim bir birinden büsbütün başka ve ayrı şeylerdir. Zephiye resmi doğrudan doğruya hayvan kesme ücretidir. Halbuki diğeri kesilen hayvanların mezbahada teşhir ve satma ücretidir. Fransada, bu ikinci ücretin alınması için bir zamanlar epi mücadele olmuştur. Fakat nihayet Temyiz mahkemesi alınan resmin kanunî olduğuna karar vermiştir.

Bu resmin miktarı, belediye meclisinin kararı ve preferin tastikı ve kabulü üzerine taayyün eder. Fransada, esas belediye kanunu olan 5 Nisan 1884 kanununun (133) üncü maddesinde komün bütçeleri hasılatının hallerde pazarlarda (Mezbahalarda) belediye meclisinin kararı ve Preferin kabul ve tastikı ile taayyün edeceğine dair sarahat vardır.

Bu ikinci resimde hiç bir vakit zephiye resmini geçemez. Bahusus; kanunda, Belediye meclisi kararının Vali tarafından tastikı, Hükümetin bir nevi mürakabesini te'min etmekte olduğundan Belediyeler resmi istedikleri kadar çıkaramazlar. Mamafih, hayvanların satış salonunda, teşhirine, mukabil her hangi bir tacirin böyle az bir resme itirazıda makul değildir.

İşte, Fransada mezbaha resimleri bunlardan ibarettir. Et gibi birinci derecede ve en mühim bir gıdanın vereceği

.....

resimlerin böyle bir sıkı kontrole tabi olması kadar akle mülayim gelen bir şey yoktur.

Kanunların takviye ve temin ettiği bu kontrol halkın en lüzumlu gıdasını bir gelir mahiyetinden çıkarmaktadır. Memleketimizde de günden güne çoğalan mezbahaların rüsumu takdir edilirken Belediyelerimizin herşeyden evvel göz önüne halkın ihtiyacını getirmeleri lüzumunu ve yirminci asırda et gibi bir gıdadan varidat te'mini düşünmek kabil olmadığını unutmamalıdır.

*

* *

Fransada Ekmek Narhı

— Un fiatı nasıl hesap ediliyor —

Belediye meselelerinin mühimlerinden biri de Ekmek narhıdır. Havayici zaruriyenin en birincisi olan Ekmek fiatı bir Belediyenin yakından ta'kıp edeceği bir vazifedir. Bunun içindirki; tetkik etmekte olduğumuz Fransa Belediye hukukunda Ekmek narhı hakkındaki mevzuatı gözden geçirmeği faideli buluyoruz.

Fransada ihtilâl bir çok narlıları, ve rusumu kaldırmıştır. Fakat Ekmek ve Et narhını bırakmıştır.

Biz burada kısaca evvelâ narh mes'elesini ve ■sonra da bu narhın nasıl ve ne hesap üzerine istinat ettiğini göstereceğiz.

Mes'elenin hukukî ciheti, Fransada, bir ihtilâl kanununa temas ediyor. 1791 senesi 17/22 Temmuz kanununun (30) uncu maddesi Belediye reislerine Ete ve Ekmeğe narh koymak hakkını vermiştir.

Yalnız, narh miktarında bir haksızlık olmaması için kanunun (31) inci maddesi tacirlere hakkı itiraz bahşetmiştir.

Bu gün Fransada mer'i olan ahkâm menbainı bu (1791) kanunundan almaktadır.

Bundan sonra intişar eden (5 Nisan 1884) Belediye esas kanunu da evvelki ihtilâl kanununu te'iyt etmiştir.

Belediye kanununa nazaran; bir belediye reisi nahiyesinde Ekmek veya Et fiatını fazla telakki ederse, fiatın haddi âzamisi hakkında karar vermek, ve bu kararı derhal tatbik ettirmek hakkını haizdir. Fakat Ekmekçi, veya kasap bu narhı

az görür, ve narh miktarının kendilerine meşru bir kâr bırakmadığını iddia ederse Vali bu iddiasını tetkike mecburdur.

Eğer Vali de Belediyeyi tasvip ederse son merci Ziraat nazaretidir. 1903 senesine kadar Ziraat nazareti bu mes'ele ile kendini alâkadar at etmiyordu. Fakat (1903) de vuku bulan müracaat üzerine şurayı devletin kararından sonra Ekmek narhının son idari mercii olarak katmıştır.

Zira valiler doğrudan doğruya nazırların emri altında bulunduğundan ve nazırları temsil ettiklerinden Valinin hakkında da müracaat mevkii nazırlar addedilmektedir.

(1903) tarihindenberi Ziraat nazareti Ekmekçilerin Valilere itirazan bir çok müracaatlarını haletmiştir.

Ziraat nazırına böyle bir müracaat vaki olunca nazır üç azadan mürekkep bir komisyon ta'yin eder. Bu azalar; Reis olarak o mahallin Ticaret odasından bir aza diğeri de alâkadar Belediyenin bir mümessilli üçüncü olarak da Ekmekçinin mümessilinden ibarettir.

Umumiyetle kabul olunan usule göre Ziraat nazırı yalnız narhın miktarını değil narhın hangi esas üzerine istinat ettiğini de tetkik eder.

Narhın dört unsurdan teşekkül ettiği kabul edilmiştir.

Bunlar da: Un Fiati; onun Ekmek randımanı (3) Pişirme masrafı ki. Fırıncının masarifi ümumiyesi de buna dahildir; (4) Küçük bir kâr.

Mamafih bu esasın kanunî hiç bir mahiyeti yoktur. Ve belediye bu esase riayet etmediği için ta'kip olunamaz.

Yalnız, teamulen narh, bu esase istinat etmektedir. Buna rağmen Ekmekçilerle belediyeler arasında ihtilâf eksik olmaz.

İhtilâfların kanunî bir şekilde halli için Fransada bir çok kanun Projeleri yapılmıştır. Fakat şimdiye kadar hiç biri kabul olunmamıştır

Yukarda zikrettiğimiz narh esası ihtilâfî mücip olmakla beraber henüz bir kanun vaz'ına lüzum göstermemiştir.

Gelelim Un Fiatının nasıl ta'yin olunduğuna:

Buğdaydan intifa usullerini taharri ile meşğul komisyon (Commission d'utilisation du ble) tarafından tetkik ve kabul olunan bir usule göre:

Un fiatını bulmak için: (Buğday fiatına öğütme masrafını ilâve ederek bunun yekûnunu, ecnebi maddeleri tarh ettikten sonra Buğdaydan çıkacak unun yüzdesine taksim,) etmelidir.

Meselâ; komisyonun verdiği misali aynen zikretmiş olmak için, bizde Frank üzerine hesap edelim.

Şu halde; Buğday fiatı (95) Frank olsa, ve buda (100) de (75) randımanlı kabul edilse, Kepek ve sairenin fiatı da (100) de (4) randıman ile (60) Frank ve paspal ve diğer mevadî ecnebiyenin dahi (100) de (19) randıman ile (50) Frank etse (bunlardan 100 de 1,10 frank muamele vergisini çıkararak ve öğütme masrafını (8) frank addederek bir kental unun fiatı:

$$95+8 — (0,60X4) — (0,50X19) 100/75 = 123 \text{ fr.}13 \text{ etmiş olur.}$$

Bu una yarı Çavdar, ve yarısı Pirinç ununu (100) de (8) nisbetinde ilâve edelim. Farzedelimki (100) de (66) randımanlı Çavdarın kentali (74) frank ve Çavdarın mevaddı müteferriası de kilosu (0,517) Frank olsa bir kental Çavdar ununun fiatı 7 frank öğütme ile :

$$74+7 — 16,55X100/66 = 97, 64 \text{ eder. Keza aynı}$$

hesabı Pirinç unu için yapalım.

Şu halde; (8) kıfa çavdar ve pirinç unu fiatı:

$$(0, 94X4) — 1,04X4 = 8 \text{ Fr.} 06. \text{ eder.}$$

Demekki; (92) kilo Buğday ununun fiatı da:

$$120,13X92/100= 100 \text{ Fr} 58$$

Ve bir kental unun fiatı:

$$110,52 + 8,06 = 118 \text{ Fr. } 58$$

ederki bundan (1,10) Fr. muamele vergisi, ve 0,50 santim depo ve 1 Fr. 50 santimde kamyon nakliye masrafı koyarak; (121) frank 88 santim elde edilmiş olur.

İşte un fiatının hesabı:

Bu öyle bir hesaptır ki bunda değirmenci de, Buğdaycı da, uncuda zarar görmez. Her birinin kârı, fakat makul, ve gayri fahiş, munsifane kârı vardır.

Halkında kârı bu kâr ve namus ahengindedir. Yoksa bu hesabı yalnız, değirmencilerin kârına yapmış olsak bu ahenk de bozulur, Ve un fiatı değirmencilerin daima dönen bir dolabı olur.

Belediyelerimizin bu hesabı dikkatle okumalarını temenni ederiz.

En büyük kâr, her kesin kârını temin eden kârdır.

A. C.

*

* *

Et fiyatlarının taktir ve tayini

Havayici zaruriyenin hifzıssıhha kavaidine riayet edilerek satılmasına Belediyeler nekadar alakadar ise bunların fahiş fiyatlarla satılmamasında o kadar alakadar olması lâzımdır.

Bu noktai nazardan et ve ekmek gibi havayici zaruriyenin birinci derecede bulunanların sıhhat ve fiyat meseleleri belediyelerin en mühim meseleleri telakki edilmelidir. Hatta belediyeler bazen ete narh dahi koyabilirler. İşte böyle bir vaziyet hasıl olursa fiyatın ne esas üzerine tayin ve taktir edilmesi mes'eleside meydana gelir.

Biz Fransada et fiyatlarının taktiri hakkındaki esasatı burada kısaca zikredeceğiz:

Evela, şunu söylemek lâzımdırki; et fiyatlarının tayini gayet karışık ve güçtür. Bu günkü şekli ticarete göre müstahsil hayvanları diri olarak satar ve kasapta hayvanın etinden ve diğer akşamından istifade eder binaenaleyh hayvanın kıymetini taktir için diri olarak yalnız baskülün gösterdiği sıklıti nazarı dikkate almak kâfi değildir. Hayvanın randımanını bulmak daha güçtür. Bu randıman; hayvanın yaşına, semizliğine, tagaddisine, ve sureti intifama göre değişir. Bunların kontroluda çok güçtür. Buğday, Un, Yumurta ve saire gibi değildirki kilo ile tane ile ölçmek kabil olsun! Bir zamanlar Fransa hükümetinin düşündüğün marka ve fiş usullerimde tatbik etmek imkânı olmamıştır. Etin fiyatı piyasalarda arz ve talep ederek ihtiyacın derecesine, vesaiti nakliyenin kolaylığına göre alıcı ile satıcının mücadelesine tabidir. Satış

muamelesini müteakip, fiyatın derecesini bu alıcı ve satıcı tesbit ederler. Fakat burada belediyeninde vazifesi vardır. Oda; her iki tarafın fiyatlarını kayıt etmek ve bu suretle bir anlaşmanın önüne geçmektir. Müstahsilin piyasade istediği fiyatla kasabın talip olduğu fiyat kaydolunmalıdır. Ancak et fiyatı deyince, bundan yalnız muayyen bir fiyatta anlaşılmaz. Zira; etin muhtelif neveleri vardırki; herbirinin fiyatı ayrıdır. Fransada bu neveler şu suretle tefrik olunur:

Birinci nevi — Geniş adeleli, eyi beslenmiş ve yetmiş (3-5) yaşına kadar Sığır veyahut genç inek.

İkinci nevi — Eyi beslenmiş ve etli, (5) yaşından fazla sığır ve yahut yaşlıca inek.

Gerek beşlice ve gerek etçe iyi şeraiti haiz olmıyan sığır veyahut genç İnek;

İyi bir halde bulunan (3) yaşındaki boa.

Üçüncü nevi tekemmül etmemiş adeleli ve iyi beslenmiş sığır ve genç inek; (8) yaşından fazla inekler, (3-5) yaşındaki boa.

İste hayvanların etçe randımanları bu üç neve göre değişmektedir. Fransanın (Calvados) vilâyetinde hayvanlar uzak olmıyan çayırlardan çok bir mesafe kat etmeksizin gelerek iyi şerait altında tartılmaktadır. Bu şeraite nazaran (calvados) vilâyetinde hayvanların randımanı şu suretledir.

Birinci nevi — (100) de (53)

İkinci nevi — (100) de (50)

Üçüncü „ — (100) de (47)

Şimdi bu randımanlara göre mesele bizde, sığırın diri fiyatının okkasun (35) kuruş farzetsek :

Birinci nevi — $\frac{35}{0,53}$ = 66 kuruş

İkinci nevi — $\frac{35}{0,50}$ = 70 „

Üçüncü nevi— $\frac{35}{0,47}$ = 74,4 „ eder.

Demekki birinci nevi etler daha ucuza geliyor! Şu hesaba görede narh koymak icap ettiği taktirde bunun birinci nevi üzerinden tayin edilmesi Fransada âdet olmuştur.

Bir mas'ele daha kalıyorki bu da bir hayvanın her tarafı aynı kuvveti gıdaiyeyi haiz olmamasıdır. Muhtelif parçaların fiyatları üç kısma ayrılabilir.

Birinci kısım — Fileto, Romstek, Biftek; birinci külbastılık, kemiksiz but,

İkinci kısım — kürek, kürek altı külbastılık, kemikli külbastılık,

Üçüncü kısım — Göğüs, yukarı göğüs, Boyun, arka diz, ön diz,

Yukarda gösterdiğimiz randımandan başka birde her hayvanda bu üç kısmın randımanında bulmak icabediyor.

Fransada (Caen = Kan) kasaplar sendikasının kabul ettiğine nazaran bu üç kısmın randımanında şu surettedir :

Birinci kısım — 53, 5 yüz kiloda

İkinci „ — 24 „ „

Üçüncü „ — 32, 5 „ „

Şu halde et fiyatı; alış fiyatı ile masarifi umumiyenin mecmuudur.

Satış fiyatını : P V

Alış „ : P A

Masarifi umumiyeyi de: F G.

Rumuzile kabul edersek satış fiyatı şu olacaktır:

$$P V = P A + F G$$

Bu esas (Normandie) vilâyetinde kabul olunmuştur, ve alekser ikinci nevi ifade eder.

Diğer nevilerin fiyatını bulmak için de bir emsal kabul etmek icap ediyorki müşterilerin zevkine ve, mevsime ve

.....

etin muhafazası şeraitine göre değişebilir, burada (C F) ile ifade edersek ;

Birinci kısmın fiyatı :

Üçüncü kısmın fiyatı : $1 P V = 2 P V - C F$

$3 P V = 2 P V - C F$ olur

Halbuki; birinci kısmın randımanı % 43,5 ve üçüncü kısmın randımanı % 32,5 olursa

Birinci kısmın fiyatı

$$IPV = 2PV + CF \quad - \quad \frac{43,5}{32,5} \quad 3 PV$$

Yani Fransadaki tatbikatında fiyat :

$$1 P V = 2 P V + C F \text{ olur}$$

Şimdi bu fiyatlara kasabında makul bir kârını ilave etmek akla gelir. Fakat bütün bu fiyat hesaplarında hayvanın bir çok akşamını hesaba dahil etmedik.

Bunlarda hayvanın: derisi, yağı, işkembesi, ayakları, dili ciğerleri, böbrekleri, başıdırki işte kasabında kârı bu akşamın satışdır.

Fransada et fiyatlarının tayininde nazarı dikkata alınan bu hesapların belediyelerce nazarı itibare alınması ve icap ettiği taktirde et fiyatları ve narhı için kullanılması faideden hali değildir.

— — — — —